

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI

ORDU İLİ GELENEKSEL ÇALGI YAPIMCILIĞI

HASAN SEZAI ÇAĞLAR

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi DENİZ AYDAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORDU 2021

ÖĞRENCİ BEYAN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak savunduğum “Ordu İli Geleneksel Çalgı Yapımcılığı” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmadan yazdığımı ve yararlandığım kaynakların “Kaynakça” bölümünde gösterilenlerden farklı olmadığını, belirtilen kaynaklara atıf yapılarak yararlandığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

30 /07/ 2021

Hasan Sezai ÇAĞLAR

17530400003

ÖNSÖZ

Ordu İli Geleneksel Çalgı Yapımcılığının konu edildiği bu tezin her aşamasında deneyimi ve tecrübesiyle bana ışık olan değerli hocam ve danışmanın sayın Dr. Öğr. Üyesi Deniz AYDAR' a, yüksek lisans eğitimim boyunca ve tez çalışmam süresince desteklerini esirgemeyen değerli arkadaşım Arş. Gör. Hüseyin KARA' ya ve çalışmanın kaynak kişileri olan, değerli zamanlarını bana ayıran çok değerli çalgı yapım ustaları Eren ÖZDEMİR, Muzaffer UZUN, Lütfü ALKAN, Hayri ŞENSU, Serkan CEYLAN, Fatih ÇAYLAK, Celil GÜLER, Alper YAVUZ, Çağberk ÖZATA ve Şahin AR' a teşekkürü bir borç bilirim.

Eğitimim ve tez çalışmam süresince maddi manevi her türlü desteğini hissettiğim sevgili aileme teşekkürlerimi sunarım.

Ordu, 2021

Hasan Sezai ÇAĞLAR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	vii
GÖRSELLER DİZİNİ	viii
TABLOLAR DİZİNİ.....	ix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	5
1.1. TEZİN KAPSAMI	5
1.1.1. Problem	5
1.1.2. Alt Problem	5
1.1.3. Amaç	5
1.1.4. Önem.....	5
1.1.5. Varsayımlar	6
1.1.6. Sınırlılıklar	6
1.1.7. Tanımlar	6
1.1.8. İlgili Alan Araştırmaları	7
1.2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	9
1.2.1. Çalgı	9

1.2.2. Çalgı Yapımcılığı	10
1.2.3. Organoloji (Çalgı Bilimi).....	11
1.2.4. Müzik Kültürü	12
1.2.5. Ordu İli Müzik Kültürü.....	16
İKİNCİ BÖLÜM	18
2.1. YÖNTEM.....	18
2.1.1 Araştırmanın Modeli.....	18
2.1.2. Evren-Örnekleme	19
2.1.3. Verilerin Toplanması	19
2.1.4. Verilerin Analizi	19
2.1.5. Görüşme Yöntemi.....	19
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	22
3.1. BULGULAR VE YORUMLAR	22
3.1.1. ORDU İLİ GELENEKSEL ÇALGI YAPIMCILIĞI	22
3.1.1.1. Ordu'da Çalgı Yapım Ustaları ve Ürettikleri Çalgılar.....	22
3.1.1.2. Çalgı Yapımında Kullanılan Yöntem ve Teknikler	28
3.1.1.3. Ustaların Kendi Ürettiği Özgün Biçimler.....	38
3.1.1.4. Mesleğin Tarihsel ve Mevcut Durumu.....	44
3.1.1.5. Mesleğin Devamlılığı İle İlgili Tespitler ve Sorunlar	45
3.1.1.6. Pazarlama ve Satış	48
SONUÇ	51

KAYNAKÇA	55
EKLER.....	57
Ek-1. Görüşme Formu ve Sorular	57
Ek-2. Görüşmeler.....	58
ÖZGEÇMİŞ.....	91

ÖZET

ORDU İLİ GELENEKSEL ÇALGI YAPIMCILIĞI

Çalgılar, tarihi süreçleri boyunca ait oldukları toplumların geleneksel müzik kültürüne göre şekillenmiştir. Gene ait oldukları kültüre göre değişimler ve gelişimler gösteren çalgılar, kültürün bir parçası olarak günümüze kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir. Geleneksel kültürün bir parçası olan çalgılar kadar onları üreten ustalar da bu kültür için önemli yer teşkil etmektedir. Dolayısıyla çalgılar ve yapımcıları ait oldukları kültürel çatı altında birbirinden ayrılamaz. Çalgı yapım ustalarından yola çıkılarak, ürettikleri çalgı türlerine ulaşılan bu araştırmada, Ordu ili geleneksel müzik kültürünün bir parçası olan ve müzik kültürünü aktarımda kullanılan çalgıların, Ordu ilinde günümüzde hangi şartlarda yapıldığı, hangi çalgıların üretildiği, çırak yetiştirme geleneğinin durumu ve yapımcıların ürettikleri çalgıları satış-pazarlama durumlarına dair bilgileri gözlemeleme fırsatı doğmuştur.

Araştırma, Ordu ve ilçeleri ayırmaksızın ele alınmıştır. Bu kapsamda il sınırları içerisinde bulunan geleneksel çalgı yapımcıları tespit edilmiş ve bu doğrultuda gerekli literatür taraması yapılmış, çalgı yapımcılığı ve müzik kültürü kavramları hakkında bilgiler vermek için sırasıyla çalgı, çalgı yapımcılığı, organoloji, müzik kültürü ve Ordu ili müzik kültürü başlıkları atılmıştır. Ayrıca Ordu ilinde tespit edilen kaynak kişilerle 08.08.2019 ve 24.02.2020 tarihleri arasında yapılan yüz yüze görüşmede elde edilen veriler çalışmaya dahil edilmiştir.

Elde edilen veriler doğrultusunda yapılan değerlendirmeler sonuç kısmında sunulmuş ve çalışma sonuçlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ordu, Çalgı/Çalgı yapımı, Saz/Bağlama, Keman/Kemençe, Klarnet.

ABSTRACT

ORDU PROVINCE TRADITIONAL INSTRUMENT PRODUCTION

Throughout its history, instruments have been shaped according to the way societies practice. Instruments have survived as a part of culture until today. As well as the instruments that are a part of the traditional culture, the masters who produce them also constitute an important place for this culture. Instruments and their makers cannot be separated from each other under the cultural roof they belong to. In this research, an opportunity arose to observe the conditions in which the instruments, which are a part of the traditional music culture of Ordu province and used to transfer the music culture, are made in Ordu province today.

The research has been handled without separating Ordu and its districts. In this context, traditional instrument makers within the borders of the province have been identified. Necessary literature review was done. In order to give information about the concepts of instrument making and music culture, the titles of instrument, instrument making, organology, music culture and Ordu province music culture were given respectively. In addition, the data obtained in the face-to-face interviews held between 08.08.2019 and 24.02.2020 with the source persons identified in Ordu province were included in the study.

The evaluations made in line with the data obtained were presented in the conclusion part and the study was concluded.

Keywords: Ordu, Instrument/Instrument making, Saz / Baglama, Violin / Kemançe, Clarinet.

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

AKT	: Aktaran
BŞB	: Büyük Şehir Belediyesi
Cm	: Santimetre
K.K.	: Kaynak Kişi
M.Ö.	: Milattan Önce
ODÜ	: Ordu Üniversitesi
ORMEK	: Ordu Büyükşehir Belediyesi Meslek ve Sanat Eğitimi Kursları
S.	: Sayfa
S.S.	: Sayfa Sayıları
TRT	: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
vb.	: ve benzeri

GÖRSELLER DİZİNİ

<i>Görsel 1:</i> Eren ÖZDEMİR.....	23
<i>Görsel 2:</i> Muzaffer UZUN.....	23
<i>Görsel 3:</i> Lütfü ALKAN.....	24
<i>Görsel 4:</i> Hayri ŞENSU.....	24
<i>Görsel 5:</i> Serkan CEYLAN.....	25
<i>Görsel 6:</i> Fatih ÇAYLAK.....	25
<i>Görsel 7:</i> Celil GÜLER	26
<i>Görsel 8:</i> Alper YAVUZ	26
<i>Görsel 9:</i> Çağberk ÖZATA.....	27
<i>Görsel 10:</i> Şahin AR	27
<i>Görsel 11:</i> Kurtağzı Birleşim.....	28
<i>Görsel 12:</i> Kavela Birleşim.....	28
<i>Görsel 13:</i> Mızraplık ve Ud.....	29
<i>Görsel 14:</i> KK 2 Tezgah ve Üretimleri	30
<i>Görsel 15:</i> Dut Kütük ve Şekil Verme Aşaması	32
<i>Görsel 16:</i> Oyma Malzemeleri.....	32
<i>Görsel 17:</i> Dut Tekne, Oyma Öncesi ve Sonrası	33
<i>Görsel 18:</i> Erik Ağacı Yaprak Tekne	34
<i>Görsel 19:</i> Oyma İşleminden Sonra Bekletilen Tekneler	34
<i>Görsel 20:</i> KK 4 Üretimi Ud.....	35
<i>Görsel 21:</i> Cila Öncesi ve Sonrası İreko Ağacı Ud	36
<i>Görsel 22:</i> Abanoz Ağacı ve Klarnet	36
<i>Görsel 23:</i> Ceviz Ağacı Doğrama	37
<i>Görsel 24:</i> Taş Klarnet 1	39
<i>Görsel 25:</i> Taş Klarnet 2	39

<i>Görsel 26: KK 3 Yapımı Kemanice</i>	40
<i>Görsel 27: KK 7 Yapımı Bas Kemence</i>	41
<i>Görsel 28: KK 9 Yapımı Kısa Sap Oyma Dut Bağlama</i>	42
<i>Görsel 29: KK 10 Yapımı Perdesiz ve Yaren Saz</i>	43
<i>Görsel 30: KK 10 Yapımı Kesik Kasa Bağlama</i>	43
<i>Görsel 31: Ahmet Özdemir Klarnet Atölyesi</i>	48
<i>Görsel 32: Gönüm Bağlama Atölyesi</i>	49
<i>Görsel 33: KK 1 Atölye</i>	61
<i>Görsel 34: KK 2 Atölye</i>	64
<i>Görsel 35: KK 3 Atölye</i>	66
<i>Görsel 36: KK 5 Atölye</i>	72
<i>Görsel 37: KK 6 Atölye</i>	75
<i>Görsel 38: KK 7 Atölye</i>	78
<i>Görsel 39: KK 8 Atölye</i>	82
<i>Görsel 40: KK 9 Atölye</i>	87
<i>Görsel 41: KK 10 Atölye</i>	90

TABLolar DİZİNİ

<i>Tablo 1: Ordu'da Çalgı Yapım Ustaları Hakkında Genel Bilgiler Tablosu</i> ...	22
--	----

GİRİŞ

Çalgı yapımcılığı dünya üzerinde insan varlığının olduğu her toplumda yüzlerce yıldır yapılmaktadır. Çalgılar hayat buldukları toplumların kültürlerini barındıran, yansıtan yapıda geleneksel anlamda üretilip kullanılmaktadır. Günümüzde bulunan ve üretilen çalgıların ataları insanlık tarihi ile birlikte gelişimini sürdürmüş ve insan eli ile hayat bulmuştur. Arkeolojik kazılarda elde edilen bulgularda, insan yaşamının olduğu her alanda çalgı türevlerine de rastlanmıştır. İnsanlar çalgı çeşitlerini hayatlarının hemen hemen her alanında kullanmış ve kullanmaya devam etmektedir. Günümüzdeki çalgılar da içinde buldukları kültüre göre çeşitlilik göstermekte ve o kültüre hizmet etmektedir.

Türkiye’de geleneksel kültüre hizmet eden çalgılar ve bu çalgıları geleneksel anlamda üreten yapımcılar vardır. Bu yapımcılar buldukları bölgeler ve şehirlerde coğrafik ve kültürel yapıdan beslenen geleneklere göre üretimlerini yapmaktadırlar. Türkiye bu konuda bölgesel ve yöresel olarak farklı kültürel yapılar barındırmaktadır. Bu durum çevresel etkileşimler, göçler ve yer değiştirmeler ile oluşan bir durumdur. Bölgeler, yöreler, şehirler içinde barındırdığı kültürel özellikler doğrultusunda geleneksel yapılarını oluşturmuştur. Ordu ili, konumu itibari ve insan çeşitliliği ile kendi kültür kimliğini oluşturmuş ve geleneksel müzik kültürünü de bu doğrultuda ortaya koymuştur.

Ordu ilinin coğrafi konumundan yola çıkılarak, Orta Karadeniz kenti olan Ordu ilinin doğusunda Giresun, batısında Samsun, güneyinde Tokat ve Sivas, kuzeyinde Karadeniz bulunmaktadır. Karadeniz’in coğrafik yapısından dolayı dağlar denize paraleldir ve şehrin kıyı kesimleri güney tarafından sıradağlarla çevrilidir. Konumu ve tarihi boyunca aldığı göçler neticesinde çeşitliliği bol ve zengin bir kültüre sahip olan Ordu, kendi içinde bu etkileşimler doğrultusunda bölgesel olarak kültürel farklılıklar göstermektedir. Taner CAN ve Salih TURHAN’dan edinilen bilgilerde, Ordu ilinin eski yerleşke bölgeleri ve isimleri şu şekilde aktarılmaktadır:

Ordu ilinde yerleşim M.Ö. XV. Yüzyılda başlamıştır. M.Ö.2000 yıllarında Doğu Anadolu’nun iç kesimlerinden, Karadeniz Bölgesi’ne gelen Halipler yörenin dağlık kesimlerine yerleşmişlerdir. Eski adı KOTYORA olan Ordu’ya M.Ö.756 yılında Milletli Kolonisiler yerleşmişlerdir. Bununla birlikte Eskipazar bölgesinde, “Bayramlı” ismi verilen Selçuklu Devleti

dönemi yerleşmesinin adı, 1398 yıllarında “Halipia” adı ile anılmaktadır (Akt. Can ve Turhan, 2007, s. 13).

Günümüzde Ordu ismi ile anılan il Cumhuriyet öncesi dönemlerde farklı isimlerle adlandırılmış ve merkez yerleşkesi yine Ordu ili sınırları içerisinde farklılık göstermiştir. Çeşitli kaynaklarda il adının değişikliği kayıt altına alınmış ve belgelenmiştir. Hikmet PALA’dan edinilen bir bilgide:

“(…) 1455 yılı Osmanlı Tahrir Defterinde Ordu ve yöresinin adı “Vilayet-i Bayramlu mae İskefir ve Milas”tır” (Pala, 2015, s. 44) .

Osmanlı Devleti (1299-1922) döneminde farklı isimlerle anılan Ordu ili 1920 yılına kadar Trabzon vilayetine bağlı bir kaza olarak kayıtlara geçmiştir. Cumhuriyet’le birlikte tekrar şekillenen vilayetler ile sancak adı değişmiş vilayet olmuştur. Yine Can ve Turhan’dan edinilen bilgilerde:

Ordu ilçesi 1920 yılına kadar Trabzon vilayetine bağlı bir kaza iken, 17.04.1920 tarih ve 69 sayılı “Ordu Müstakil Livası Teşkililine Dair Kanunla” Ordu merkez olmak üzere Canik Sancağı’na bağlı olan Fatsa kazası da Ordu’ya bağlanmış ve müstakil Ordu Livası teşkil edilmiştir. 1923 yılında ise Sancak adı Vilayet olarak değiştirilmiştir (Akt.Can ve Turhan, 2007, s. 13).

1800’lerin sonlarına doğru ülkenin çevresinde başlayan savaşlar ve ülkenin de içinde olduğu savaş sıralarında, doğusundan ve batısından oluşan göç furyaları ve il sınırlarının iç kesimlerdeki illere yakınlığından dolayı alınan göçler Ordu ilinin farklı kültürlerle tanışmasına ve bu kültürlerle yoğrulmasına sebep vermiştir. Bu nedenlerdendir ki Ordu ili zengin bir kültürle harmanlanmıştır. İlçelerinde müzik, eğlence kültürleri, toplantıları ve kullanılan çalgı tipleri farklılık göstermektedir. Kaynaklarda Ordu ilini oluşturan yerli halk için şöyle bahsedilmektedir:

1877-1878 öncesi ve bu zamanlarda Gürcistan’dan gelen (1893 harbinde) göç ederek gelen Gürcü Türkler.

1910 ve daha sonrası Selanik’ten buradaki Rumlarla mübadele (karşılıklı yer değiştirme) edilen Selanik Türkleri

1917 öncesi I. Dünya Savaşı sırasında Rus istilası sonrasında göç edip gelen, daha sonra da geriye dönmeyen Rize, Artvin ve Trabzonlular.

Tokat’ın ve Sivas’ın Ordu iline yakın ilçelerinden ve köylerinden göçüp gelenler, Batum’dan ve Gümüşhane’den gelip yerleşenlerden oluşmaktadır.

Göç edip gelen halk ve yerli halk arasında kendiliğinden oluşan bir kültür alış-verişi olmuştur. Buradan da anlaşılacağı üzere Ordu Folkloru; içinde bulunduğu Doğu Karadeniz Bölgesinin ve İç Anadolu Bölgesinin Folklorunu yaşatmaktadır. Tabii ki Ordu yerleşik kültürüyle yoğrulmuş,

yöreye özgün bir Halk Müziği ve Halk Oyunları oluşmuştur (Akt.Can ve Turhan, 2007, s. 32).

Aktarılan insan çeşitliliği Ordu ili kimliğini oluşturmuş fakat kültürel olarak il içi bölgesel farklılıklar göstermiştir. Göçlerden günümüze kadar geçen zaman doğrultusunda Ordu ili Doğu Karadeniz, Batı Karadeniz ve İç Anadolu bölgelerinden etkilenmiş, müzikal kültürde bunun yansımaları görülmüştür. Çevre iller ile etkileşimden dolayı oluşan müzikal-kültürel farklılıklara Sabri YENER şöyle değinmiştir:

Ordu merkez, Perşembe ve Gülyalı, Ulubey ilçelerinde daha çok Doğu Karadeniz'in hareketli kıvrak müzikal özelliklerinin etkisi hissedilmektedir. Sahil kesiminde batıya doğru gidildikçe Fatsa, özellikle Ünye ilçelerinde bu etki gittikçe azalmakta ve Samsun ilinin daha ağır yapılı müzikal özelliklerine yakınlık hissedilmektedir. İç kesimlere ve yaylalara çıkıldıkça ise, sahil kesiminden önemli çapta farklılaşmalar görülmektedir. Gölköy, Mesudiye, Korgan, Kumru gibi ilçelerle yaylalarda daha çok Tokat ve Sivas yörelerinin folklorik özelliklerine yakınlık söz konusudur (Yener, 2001, s. 88).

Çevresel etkileşimden kaynaklı oluşan bu farklılıklar dahilinde bölgede kullanılan çalgı tiyolojileri de çeşitlilik göstermiştir. Eğlence ve toplantı türlerine göre kullanılan çalgılar bölgesel olarak değişmiş, kimi bölgede yaygın olarak davul-zurna kullanılırken kimi yerde de davul-klarnet (gırnata) kullanılmıştır. Kemeçe, bağlama, kaval, dilli düdük de bölgede kullanılan çalgılardır. Yörede, Karadeniz'in hareketli kıvrak müzikal özellikleri, yol havaları, kırık havalar, uzun havalar, oyun havaları, karşılama havaları ve türküler bu çalgılar ile icra edilmektedir. Mahmut Ragıp GAZİMİHAL Karadeniz Türküleri için şu yorumda bulunmuştur:

“Şimali Anadolu, yani Karadeniz türküleri, fırtınaların, şiddetli kışların, sarp dağların, karanlık ormanların ifadesidirler, mağmum ve şiddetli olurlar, neş' elenince de tiz ve çeviktirler” (Akt. Kahraman ve Tebiş, 2014, s. 332).

Ağırlıklı olarak Karadeniz müzik kültürü özelliklerini barındıran Ordu ili müzikal çeşitlilik bakımından üç bölgeye ayrılmıştır. Bu bölgeler; sahil kesimi, orta kesim ve iç kesim olarak şu şekilde aktarılmıştır:

1.Sahil kesimi

Bu kesimde genellikle “Sürmeli Havaları” adıyla bilinen havalar çalınıp söylenmektedir. Bu kesimde okunan türkülerle civar illerde okunan türküler karakter ve yapı olarak birbiriyle icra yönünden benzerlikler göstermekle birlikte, ortak icra edilen türkülerin de olduğu görülmektedir. (...)

2.Orta kesim

Orta kesime gelindiği zaman diğer kesimlerden farklı olarak; *Fingil Çeşitlemeleri* adıyla bilinen kıvrak ve oynak havalar, türküler okunmakta ve çalınmaktadır. (...)

3.İç kesim

Bu kesimde okunan türkülerde Tokat, Reşadiye, Niksar, Almus türkülerinin dizi ve seyirleri daha çok görülmekle birlikte, yöre türkülerinde bu il ve ilçelerin etkileri yoğun bir biçimde kendini göstermektedir (Akt. Can ve Turhan, 2007, s.s. 23,25,26).

Kaynaklardan edinilen bilgiler Ordu ilinin müzikal ve kültürel zenginliğini ortaya koymaktadır. Ordu, geleneksel eğlence kültürü, düğünler, kına geceleri, asker uğurlamaları, inançlar vb. gibi ritüelleri çokça barındıran bir şehir yapısındadır. Şehirde Cumhuriyet'in ilanından sonra Halkevleri ve çeşitli cemiyetlerde kültürel etkinlikler düzenlenmiş, günümüze kadar gelmiş ve devam etmektedir. Günümüzde Ordu ilinde kültürel devamlılığı sağlayan, ODÜ Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi, Güzel Sanatlar Lisesi, BŞB konservatuvarı, ORMEK, Halk eğitim merkezleri, çeşitli musiki cemiyetleri ve kurs merkezleri faaliyetlerini sürdürmektedir.

Ordu ili geleneksel müzik kültürü ile ilgili yapılmış çalışmalara bakıldığında, bu kültüre hizmet eden çalgı ve çalgı yapımcılarıyla ilgili çalışmaların yetersiz olduğu ve özellikle geleneksel çalgı yapımcılarının tespiti için yapılan bir çalışmanın olmadığı gözlemlenmiştir.

Bu tezin amacı, günümüzde Ordu İli sınırları içerisinde kimlerin geleneksel çalgı yapımcılığı ile uğraştığını, hangi tür çalgıları ürettiğini, mesleğin mevcut durumu ve devamlılığı ile ilgili çalışmaların olup olmadığını tespit etmektir. Bu bağlamda gerekli olan literatür taraması yapılmış ve elde edilen bulgular dahilinde tespit edilen problem ve alt problemler, uygun görülen yöntem ve tekniklerle araştırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. 1. TEZİN KAPSAMI

1.1.1. Problem

Ordu ilinde geleneksel çalgı yapım geleneği ile uğraşan kişileri, bu kişilerin ürettiği çalgı tiyolojiyleri ve mesleğin durumunu tespit için yeterli sayıda akademik çalışma yapılmadığı düşünölmektedir. Bu doğrultuda tespit edilen alt problemler dahilinde çalışmanın yapılması planlanmıştır.

1.1.2. Alt Problem

Araştırmanın alt problemleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1. Çalgı yapımcılığı ile uğraşan kişiler kimlerdir? Ürettikleri algı türleri nelerdir?
2. Yapımcılar hangi yöntemlerle bu işi sürdürmektedir?
3. Yapımcıların kendilerine özgü ürettiği biçimler var mıdır?
4. Mesleğin tarihsel ve mevcut durumu nasıldır?
5. Yapımcıların mesleğin devamlılığını sağlamak için çalışmaları veya yetiştirdiği kişiler var mıdır?
6. Yapımcıların ürettikleri algıları satış ve pazarlama yöntemleri nasıldır?

1.1.3. Amaç

Bu araştırma, günümüzde Ordu ilinde bulunan çalgı yapım ustalarını tespit edip, ustalar ile yapılan kişisel görüşmeler ile geleneğin güncel durumunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Görüşmede algı yapım ustalarının kullandıkları yöntem ve teknikleri belirlemek ve yöreye has çalgı tiyolojilerini tespit etmek ise çalışmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır.

1.1.4. Önem

Toplumların kültürel yapıları incelendiğinde, varoluşlarından itibaren gelenekleşen bir müzik kültürünün oluştuğu gözlemlenir. Geleneksel müzik kültürlerinin bir parçası olarak algılar ve bu algıları üreten yapımcılar toplumlar için önemli bir yer teşkil etmektedir. Şüphesiz Ordu ili müzik kültürünü oluşturan

temel etmenlerden birisi de bu müzik kültüründe kullanılan çalgılardır ve geleneksel çalgı yapımcılığı bu kültür için önemli bir yerde durmaktadır.

Literatür taraması yapıldığında çalışılması planlanan bu tezin, Ordu ilinde çalgı yapım geleneğini ilk defa bir çalışmaya konu etmesi bakımından önem arz ettiği, ayrıca Ordu ilinde kimlerin çalgı yapımcılığı ile uğraştığı ve hangi yöntemlerle bu işi sürdürdüğünün belirlenmesinin gelenek açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Ordu ili geleneksel çalgı yapımcılığını konu alan bu çalışmanın daha sonra yapılabilen çalışmalara kaynaklık ve rehberlik etmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.1.5. Varsayımlar

Bu araştırmada;

1. Araştırma için seçilen yöntemin araştırmanın konusuna uygun olduğu,
2. Veri toplamak için ulaşılan kaynakların araştırma için yeterli olduğu,
3. Görüşme yapılan kişilerin tecrübelerine dayanarak çalışmanın verimli olduğu varsayılmaktadır.

1.1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma, günümüzde Ordu il sınırları içerisinde çalgı yapımcılığı ile uğraştığı tespit edilen on kişi ile yapılan görüşme ve buna kaynaklık edebilecek olan tez çalışmaları, makale, dergi, web kaynakları ve kitaplar ile sınırlandırılmıştır.

1.1.7. Tanımlar

Altın Oran:

Altın oranlar doğada bulunan çok önemli oranlardır. Bu oranlar Güzel Sanatlarda (Plastik Sanatlarda) yararlanılan en önemli oranlardır, hatta kutsal oranlar da denilmekte ve binlerce yıldır da uygulanmaktadır. Dünyanın 7 harikasından biri olarak bilinen Mısır Piramitlerinde de bu oranlardan yararlanılmıştır. Enstrüman yapımında, Mimaride, Resimde, Heykel de hep bu oranlardan yararlanır, ayrıca en güzel nisbetleride veren oranlardır ve doğanın güzellik ölçüsü, sihirli oranlar olarakta adlandırılır (Aın, 1994, s. 269).

Gomalak: Mobilya cilası ve zank yapımında kullanılan, alkolde eriyen bir tür hayvansal reçine (URL 1).

Hartama: Kiremit yerine kullanılan veya kiremit altına konulan ince tahta (URL 1).

Kasnak: Enli çember (URL 1).

Kavela: Halatların dikişlerinde kullanılan demir veya ağaç kama (URL 1).

Kurtağzı: Gemi ve sandallarda halatın geçmesi için teknenin kenarına tutturulmuş, açığağz biçiminde metal parça. Doğramanın birbirine geçen dişleri. Çatıdaki dışa açılan küçük pencere (URL 1).

Motif: Yan yana gelerek bir bezeme işini oluşturan ve kendi başlarına birer birlik olan öğelerden her biri (URL 1).

Polyester: Tahta üzerine sürüldüğünde koruyucu, parlak bir katman oluşturan poliasidin doymamış alkollere veya glikollere etkimesiyle elde edilen kimyasal madde (URL 1).

Yaren:

Bağlama, Tanbura ve Bağlama Curası gibi üç sazın bir araya gelmesinden oluşmakta ve önce bu üç sazın özelliklerini taşımaktadır. Bunun yanında ses kutuları birbirine kapalı olmasına rağmen, üç ses kutusu bir araya gelmekle büyük bir ses kutusunda oluşturmaktadır. Her saz kendi karakterindeki sesi vermekte ve üçünün bir araya gelmesiyle güçlü bir akustik ses kutusuna sahip olmaktadır (Açın, 1994, s. 111).

1.1.8. İlgili Alan Araştırmaları

Bu araştırma, günümüzde Ordu ilinde bulunan geleneksel çalgıları ve çalgı yapımcılarını konu edinmiş, bu amaç ile yapılmış başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu doğrultuda araştırma konumuza dayanaklık edebilecek bazı araştırmalar tespit edilmiş ve aşağıda yer verilmiştir.

Özgürce ve Yavuz'un (2006) hazırlamış olduğu "El Sanatları Ürünlerinin Bulunduğu Yöreye Sosyo-Ekonomik Etkileri ve Katkıları (Ordu İli Örneği)" isimli araştırmasında Ordu ilindeki müzik aletleri ve yapımcılarıyla ilgili bilgiler verdiği tespit edilmiş ve incelenmiştir (Özgürce, Yavuz, 2006).

Demir'in (2017) "Ordu İli ve Yöresinde Sona Ermekte Olan Meslekler ve Bu Mesleklerin Gelecek Nesillere Aktarılması Sorunu" isimli araştırmasında Ordu

ilinde yapılan müzik aletleri hakkında bilgiler verdiği tespit edilmiş ve incelenmiştir (Demir, 2017).

Güney'in (2019) "Ordu'da El Sanatları" isimli araştırma yazısında, Ordu ilinde çalgı yapımcılığı ile uğraşmış ve n yapmış isimlerle ilgili bilgiler verdiği tespit edilmiş ve incelenmiştir (Güney, 2019).

1.2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Tezin bu bölümünde, çalgı, çalgı yapımcılığı, organoloji, müzik kültürü ve Ordu ili müzik kültürü başlıkları altında çalışmaya katkı sağlayacak olan kavramlara yer verilmiştir.

1.2.1. Çalgı

Çalgı; insanlığın varoluşundan itibaren ihtiyaçları doğrultusunda icat ettiği materyaller arasında olduğu, geçmiş çağlardan günümüze kadar olan eğlence, tören, toplantı, terapi, eğitim vb. gibi ritüel uygulamalarda müzik icrasında kullanılmış materyallerin tümünü kapsayan genel bir kavram olduğu düşünülmektedir. Türk Musikisinde “saz” anlamına gelen “*çalgı, müzik aleti ve enstrüman ile eş anlamlı*” (Uluç, 2006, s. 170).

Çalgının ortaya çıkış tarihi tam olarak bilinmese de günümüzden binlerce yıl önce ortaya çıktığı dönem arkeologlar ve bilim insanları tarafından tespit edilmeye çalışılmıştır. Mimaroglu, Mısır ve Grek örneğiyle çalgıların eski çağlardaki varlığını ve atalarının binlerce yıl önceki durumlarıyla ilgili şu bilgileri vermiştir:

Eski Mısır’ın müziği üzerinde ancak, kazılarda bulunmuş çalgılara, bir de çalgı ve çalgıci resimlerine bakarak birtakım sanılara ulaşılmaya çalışılıyor. Buna göre Mısır müziğinin tarihi M.Ö. 4000 yılına kadar uzanır. M.Ö. on altıncı yüzyıla varana kadar daha çok ufak boylu çalgılar, bugünün flütlerini ve arplarını andıran çalgılar kullanılmaktaydı. Daha sonra Asya’dan, özellikle Çin’den daha büyük boy çalgılar gelmeye başladı.(...)Grek tapınak dışı müziğinin simgesi olan çift borulu, sesi de zurnayı andıran *aulos*’un daha eski örneklerine Asya’da rastlanmıştır. Bir teli çalgı olan *kitara* da Asya’dan gelmez. Grek müziğinde *aulos*, şarap tanrısı Dionisos’un, *kitara* ise sanat tanrısı Apollon’un simgesiydi (1995, s.s. 16, 17).

Çalgının insanlık tarihi boyunca insanların müzik yapmasına ve anlamlı sesler üretmesine olanak sağlayan aracı bir alet olduğu söylenebilir. Çalgının icadı ve zaman içerisinde yaşadığı gelişmeler başka bir kaynakta şöyle aktarılmıştır:

İnsanoğlunun çalgıyı nasıl icat ettiği ile ilgili farklı görüşler vardır. En eski basit tiplerinin tabiattaki sesleri taklitten çıktığı ve insanoğlunun sesine eşlik edebilecek niteliğe sahip olduğu düşünülebilir. Zaman içerisinde bazı çalgılar unutulmuş yerine yeni çalgılar gelmiş, bazı çalgılar da geliştirilmiştir. Mesela, düdük’ten flütler, iptidai balaban’dan obua, eski çeng’den arp geliştirildiği iddia edilmektedir (Akt.Somakcı, 2016).

Çalgıların tarihi süreçleri boyunca, zamanla kaybolması, başka çalgılara evrilmesi veya gelişimini sürdürerek günümüze kadar gelmesi, çalgı yapımcılığının binlerce yıllık tarihi olduğu düşüncesini doğurmaktadır. Kuşkusuz müziğin gelişiminde çalgıların büyük önemi vardır. Müzik aletlerinin icrasının insanlar tarafından öğrenilmesi çalgıların ve müziğin gelişimini sağlamıştır. Bu konuya Günay ve Özdemir şöyle yaklaşmaktadır:

“Müzik sanatının gelişmesi, onun çalgılarının öğrenilmesi, öğretilmesi ve müzikle ilgili kuramsal bilgilerin geliştirilmesi ve uygulaması ile gerçekleşmektedir” (Günay ve Özdemir, 2006, s. 136).

1.2.2. Çalgı Yapımcılığı

Müzik yapmak için kullanılan her bir çalgının anlamlı bir ses çıkarabilmesi ve belirli bir boyut ve şekli alabilmesi için birtakım aşamalardan geçerek kullanıma hazırlanması gerekmektedir. İnsanlığın çalgıyı icat ettiği günden itibaren çalgı gelenekleşerek gelişimini sürdürmüş ve gelişmeye de devam etmektedir. Çalgılar bulunduğu toplumun geleneğine, kültürüne göre şekil almaktadır.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı çalgı yapımcılığını şöyle aktarmıştır:

Çalgı yapımcılığı, yörelere göre çeşitlilik gösteren geleneksel müziğe eşlik eden çalgıların yapım bilgisini ve bunlar etrafında oluşan gelenekleri kapsar”(...) Geleneksel müziğin çalgıları; telli, nefesli ve vurmali çalgılar olmak üzere üç ana grupta toplanır. Telli çalgılar da kemençe, kabak kemane ve keman gibi yaylı telli çalgılar ile bağlama ailesi, ud, tar, kanun gibi tezeneli/mızraplı telli çalgılar olmak üzere ikiye ayrılır. Nefesli çalgıların yaygın olarak bilinenleri; zurna, çifte, mey, kaval, sipsi, tulum ve akordeondur. Vurmali çalgılar arasında ise geleneksel müziğin icrasında en çok kullanılanları davul, dömbelek, def, zil ve kaşıktır (URL 2).

Çalgılar; şekline, kullanım alanına ve icra şekillerine göre geleneksel olarak sınıflandırılmıştır. Yapımcılığı ve tarihsel kökeni bu doğrultuda değişiklik göstermektedir. Çalgıların yapımında özenle seçilmiş, bu iş için kullanıma uygun olan ağaçlar çalgıların türlerine göre seçilmektedir. Ağaçların türleri geleneksel olarak netlik kazanmış şekilde devam etmektedir. Aktarılan bir bilgiye göre;

(...) çalgı yapımında kullanılan ağaçların belirli özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Bunlardan ilki ağacın ses verme özelliğine sahip olmasıdır. Bir diğeri ise seçilen ağaçların sertlikleri, ağırlıkları ve rengine göre çalgıların hangi bölgelerinde kullanılması gerektiridir. Bu doğrultuda çalgıların ses tablasında kullanılan ağaçların hafif, çalgının gövdesi ve aksesuarlarında kullanılan ağaçların ise sert veya orta sertlikte olduğu,

estetik bir görünüm elde etmek amacıyla ses tablalarında kullanılan ağacın hareli ve yaş halkalarının düzgün olmasına dikkat edildiği ve dilimli teknelerde birbirine zıt renkli ağaçların tercih edildiği görülmektedir (Akt. Işık Tetik ve Uslu, 2012).

Yapılan araştırmalar dahilinde çalgıların yapı malzemeleri ve yapımcılığı tarihsel olarak gelişim göstermiştir. Yapımcılar malzemeleri tanıyarak bilerek kullanmış, estetik görünüm ve kaliteli ses elde etme amacı ile üretimlerini bu doğrultuda sürdürmüştür. Çalgı yapımcılığının ve çalgıların geliştirilmesi, üretimlerin bilimsel olarak yapılması için çeşitli ülkelerde ve Türkiye’de kurumlar açılmış ve eğitim vermeye başlamıştır. Seher TETİK IŞIK’ın aktarımlarına göre:

“Türkiye’de çalgı yapımcısı yetiştirmek amacıyla kurulan ilk resmi kurum 1936 yılında Ankara Devlet Konservatuarı’nda açılan çalgı yapım atölyesidir. (...) Ankara Devlet Konservatuarı’nda verilen bu eğitim, çalgı yapımı, bakımı ve koruması konusundaki ilk çalışmaların oluşmasını sağlamıştır” (Işık Tetik, 2015).

Bir diğer aktarımda:

Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu’nda Müzik Aletleri Atölyesi kurulduktan (1943) sonra piyano yapım çalışmalarına da başlanmıştır. İlk piyano burada 1950-1951 öğretim döneminde üretilmiş olup, bu okulun konferans salonunda yapılan bir törenle tanıtılırken, Müzik Eğitimi Bölümü de koro ve piyano parçalarından oluşan bir konserle bu törene katılmıştır. Fakat çalışmalar sonuçsuz kalmış, ülkemizin gereksinimi olan piyano üretimine hiçbir zaman geçilememiştir.

Daha sonra bu kurumun elemanları Ankara Devlet Konservatuarı’na geçerek oradaki Çalgı yapım ve Onarım Atölyesinde çalışmalarını Türk ve zaman zaman yabancı uzmanların rehberliğinde sürdürerek, ülkemizdeki yaylı çalgı yapımına zenginlik katmışlardır (Günay ve Özdemir, 2006, s. 37).

Dünyada ve Türkiye’de üniversiteler bünyesinde çalgı yapım eğitimi veren bölümlerin kurulmasıyla, çalgı bilimi kavramının oluşturulduğu öngörülmektedir.

1.2.3. Organoloji (Çalgı Bilimi)

Organoloji; çalgıların kökenini, tarihsel sürecini, yapısal gelişimini inceleyen ve tam anlamıyla çalgıyı konu edinen bir bilim dalı olarak düşünülmektedir.

Cafer AÇIN’a göre: *“Enstruman bilimi ise, enstrumani inceleyen ve tanıtan bilim dalıdır. Bu bilim dalı aynı zamanda “ORGANOLOJİ” olarak bilinir”* (Açın, 1994, s. 14).

Organolojinin bilim dalı olarak ortaya çıkışı ve Türkiye’de yapılan çalışmaları hakkında Seher TETİK IŞIK şu bilgilere yer vermiştir:

Organolojinin bir bilim dalı olarak ortaya çıkışını XVII. yüzyıl itibariyle ele almak mümkündür. Ancak Türkiye’de yapılan çalışmaların Avrupa’daki organoloji çalışmalarından çok farklı bir seyir izlediği görülmektedir. (...) Dolayısıyla Türkiye’de organoloji çalışmalarının ilk bölümünü resmi kurumlar tarafından düzenlenen derleme çalışmaları, ikinci bölümünü ise İstanbul’da Türk Musikisi Devlet Konservatuarı’nın kurulmasıyla başlayan organoloji çalışmaları olarak tasnif etmek mümkündür (Işık Tetik, 2015).

Organoloji, dünyada ve Türkiye’de bilim dalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bilim dalının ilk ortaya çıkış tarihi kesin olarak saptanamamıştır ve yapılan araştırmalar dahilinde bulunan kaynakların Cafer AÇIN ve belirli kaynaklar etrafında yoğunlaştığı görülmektedir.

1.2.4. Müzik Kültürü

“Müzik: Lat. Latince musica, İngilizce music, Almanca musik, İtalyanca musica, Yunanca musike şeklinde yazılır. Müzik; İnsan duyu ve düşüncelerinin estetik bir anlayışla, belli bir sistem çerçevesinde ses yoluyla dışavurumudur” (Uluç, 2006, s. 147).

Müziğin insan duygularıyla ilişkili olduğu ve insan zihnini etkileyen güçlü bir kavram olduğu düşünülmektedir. İnsanlık tarihini inceleyen felsefeciler ve bilim insanları, müzik alanını, insanlığa etkisini ve devirler boyu süregelişini takip etmişlerdir.

Seyit YÖRE’ ye göre:

Müzik, eğlence aracı, dinsel araç ve tedavi aracı gibi her ne kadar farklı anlamlarda ve işlevlerde kullanılsa da, Antik Yunan’dan beri bir bilim dalı olarak da gelişmiştir. Günümüzde kullanılan seslerin fiziksel ve matematiksel olarak belirlenmesi Antik Yunan’a dayanır. (...) Yani, müzik varolduğundan beri aynı zamanda çok disiplinli bir bilimdir (Yöre, 2011).

Müzik oluşumunun net tarihi tam olarak bilinmese de doğada var olan seslerden ilhamla insan zihninden ortaya çıkarılıp geliştirildiği ve dünya üzerinde yaşam olduğu sürece müziğin de hayat bulacağı düşünülmektedir.

“Ünlü düşünür Aristo müzik ile ilgili olarak günümüzden iki bin yıl önce öğrencilerine şöyle söylüyordu. “Duyularımızın anlatımı konusunda hiçbir şey

ritm ve şarkı kadar güçlü olamaz. O halde bu güç mutlaka çocukların eğitiminde kullanılmalıdır” (Uluç, 2006, s. 7).

İnsanların müziği keşfi kuşkusuz doğadan elde ettiği izlenimlerden hareketle ortaya çıkmıştır. Doğanın etkileyici gücü, çıkardığı sesler ve birbiriyle uyumu müziğin sunumu ve gelişiminde büyük rol oynamıştır. Bundan dolayı müzik yapmak için belirli kurallar ve uyumlar geliştirildiği düşünülebilir.

Edip GÜNAY müzik için şöyle demiştir:

Müzik de insanlık tarihi kadar eskidir. Müziğin doğuşu ile ilgili hipotezlere baktığımızda, onların belli başlı üç kaynaktan geldiğini görürüz Doğadan; doğanın taklidinden ve insandan, insanın yaşamakta olduğu toplumdaki ilişkilerden (...) MÜZİK sözcüğüne gelince; bize Fransızca “musique” teriminin okunuşundan geçmiş olduğunu söyleyebiliriz (Günay, 2011, s.s.16,19).

Müziğin, insanlık tarihinde eski toplumlarla yeni toplumlar arasında kültürel iletişimi sağlayan aktarım aracı olarak karşımıza çıktığı öngörülmektedir. İnsanlık var oldukça müziğin de var olacağı ve müzik türlerinin zenginleşeceği düşünülmektedir.

Hasan ORAL ŞEN’ e göre:

“İlkel toplumlardan başlayarak müzik sanatı; hayat bulduğu, çalınıp söylendiği ve sevilip benimsendiği toplumların ses şekline dönüşmüş; duygusu, düşüncesi, heyecanı, felsefesi olmuştur. Bunun yanı sıra, insanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden de biridir” (Şen, 2003, s. 1).

Kültür, bir toplumun tarihsel süreci boyunca ortaya çıkarmış olduğu kazanımları ile gelenek-görenek ve örf-adet gibi toplumsal yaşayış biçimini meydana getiren unsurlardan oluştuğu düşünülmektedir. Dilimizde, hars, ekin, medeniyet, uygarlık kavramlarında kullanılan kültür kelimesi için çokça görüşler ortaya koyulmuştur. Toplumun en küçük birimi olan insandan hareketle aktarılan düşünceler araştırmacılar tarafından yine toplum çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Akyol’a göre:

“Kültür, her toplumun kendisine ait devam edegelen değerler sistemiyken, medeniyet bir kültürün evrensel insanlık mirasına sunduğu değerler bütünü olarak

karşımıza çıkar. Bu manada insan demek, aslında kültür ve medeniyet demektir” (Akyol, 2019, s. 99).

Bir diğer düşünce olarak Işık’ın aktarımıyla:

“Bir toplumun benimsemiş olduğu maddi ve manevi değerlerin tümü”nün bilgi olarak ‘kültür’ü, deney ve yapı olarak ‘Medeniyeti’i ifade ettiğini söyleyebiliriz” (Işık İ. , 1995, s. 17).

Türk Dil Kurumu ise kültürün tanımını şöyle yapmıştır:

“Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü” (<https://sozluk.gov.tr>).

Toplumların yaşayış biçimi ile paralel olan kültürleri, yaşamları boyunca elde ettikleri bütün tecrübelerini yansıtan ve aktaran genel bir kavram olduğu düşünülmektedir.

Bozkurt GÜVENÇ’e göre:

Kültür tarihçileri, insanoğlunun hayatta kalma ve varlığını sürdürme savaşındaki başarısını, kültürel bir varlık oluşuna, yani yaşayarak öğrendiklerini kültüründe saklayıp yeni kuşaklara aktarma yeteneği ile iletişim becerisine bağlı görürler. İnsan, biyolojik uyum gücüyle değil, kültürüyle dünyaya egemen olmuş; varlığını kültürüyle sürdürmüştür (Güvenç, 2019, s. 10).

Kültür, toplumların tüm özelliklerini kapsayan bir yapı olarak düşünülmektedir. Bunun için çok zengin, çok çeşitliliği olan bir kavram ve kuram olarak görülebilir. Tarih bilimciler “kültür” kelimesini birçok yönü ile araştırmalara dahil etmişlerdir.

Tylor’a göre:

Kültür (ya da uygarlık) toplumun bir üyesi olarak insanoğlu ’nun kazandığı (iktisab ettiği) bilgi, sanat, ahlak, gelenekler ve benzeri diğer yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütündür” (Akt. Güvenç, 1970, s. 11).

Yapılan tanımlardan hareketle toplumların yaşayış tarzları, alışkanlıkları ve davranışları sonucu oluşturmuş oldukları ritüelleri dahilinde müzik kültürünü meydana getirdiği ve şekillendirdiği düşünülebilir. Müzik kültürel bir yansıma olarak görülebilir.

Edip GÜNAY'a göre:

“Müzik kültürü; toplumun bir üyesi olarak insanoğlunun, genel kültürünün yanında kazandığı müzik sanatına ilişkin bilgi, beceri, tutum ve davranışlar ile müzik ortamlarında geçerli ahlak kuralları, gelenekler ve benzeri diğer yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütündür” (Günay, 2011, s. 99).

Müzik kültürünün, gelişimini toplumsal etkileşimlerden ve alt kültürlerden beslenerek sürdürdüğü öngörülmektedir. Topluluk halinde yaşayan her milletin kendine özgü çeşitlilikte müzik kültürü oluşmuştur.

Filiz ALI'ye göre:

Her ulusun kendine özgü halk müziği, geleneksel müziği, eğlence müziği, hatta “yoz” diye tanımlayacağımız piyasa müziği vardır. Yine her ulusun bütün bunların üstünde yeri olan, elit çevrelerde hayat bulan evrensel nitelikte müziği gelişmiştir, zaman içinde. (...) Topluluk halinde yaşama bilinci ne denli eskiye dayanırsa, kökler ne denli derinlere inmişse, müzikle anlatım da o denli gelişmiş, incelmış, hatta bir bakıma soyutlamaya yönelmiş olur (Ali, 2017, s.s. 19,22).

Güncel durumda varlığını sürdüren müzik kültürü, gelişimini ve bu süreci, toplulukların binlerce yıl önce attığı temellere hareketle geliştirmektedir. Yani, şu zamanda içinde bulunulan müzik kültürü, popüler kültür etkileşiminde olmasına rağmen binlerce yıllık bir temelin etkisinde yansımalarını sunmaktadır. Bu doğrultuda müzik kültürünün, var olduğu toplumun kültür temelinden çok uzak bir çizgide olamayacağı düşünülmektedir. Bu durumun müzik-kültür ve toplum-sanat ilişkisine dayandığı öngörülmektedir.

Güneş AYAS bu konuda:

“Tarihin farklı dönemlerinde, aynı toplumun farklı toplumsal katmanlarında ve dünyanın farklı toplumlarında birbirinden çok farklı müzik geleneklerinin hüküm sürmesi toplumla sanat arasında bariz bir ilişki olduğunu bize daha ilk bakışta söyler” demiştir (Ayas, 2015, s. 53).

Dünya üzerinde her toplumun, tanıtımını kendi müziğini yaparak gerçekleştirdiği, toplumların farklılaştıkça müzik kültürünün de farklılaştığı ve toplumların müzik kültürlerinin gelişim boyutunun o toplumun köken derinliğine işaret ettiği söylenebilir. Edinilen bilgiler dahilinde, müzik kültürünün toplumsal bir hareket, toplumsal bir yapı olduğu düşünülmektedir.

1.2.5. Ordu İli Müzik Kültürü

Ordu ili müzik kültürüne bakıldığında genel olarak Halk Müziği geleneğini barındıran bir yapıda olduğu ve yöre çeşitliliği olarak ağırlıkla Karadeniz bölgesel müzikal yapısını yansıttığı görülmektedir. Çevresel etkilerden dolayı ise hem ulusal kültür hem de uluslararası kültürde özellikler barındırdığı düşünülebilir. Bir şehri tanımak, müzikal özelliklerini öğrenmek için o şehrin konumunu ve bölgesel yaşamışlıklarını bilmenin gerekli olduğu öngörülmektedir. Bulunduğu konum ile Karadeniz'in ortasında, Doğu ve Batı Karadeniz'e köprü oluşturan bir yapısı olduğu gözlemlenen il, iç kesimlerde bulunan Tokat ve Sivas illeri ile kültürel etkileşim içindedir ve müzikal kültüründe bu etkileşimler görülmektedir. Bunun yanında tarihsel süreci boyunca ilin özellikle I. Dünya Savaşı sırasında aldığı göçler ve mübadelelerden sonra yerleşen halkların kendi kültürlerini de taşıması ile zengin bir müzikal kültür oluşturduğu görülmektedir.

Türkülerinde, toplumsal konular, insan ilişkileri ve Ordu ili doğal güzellikleri başlıca ele alınan konulardır. Sıtkı ÇEBİ bu durumu şöyle özetlemiştir:

Ordu, folklor bakımından zengin bir ildir. Yeşillikler diyarı Ordu'nun türkülerinde, 'Ordu ağzı' kadar, mahalli özellikler de geniş yer tutar. Bu türkülerini dinleyenler, kulağa hoş gelen 'bağlama' nağmeleri arasında Ordu'nun tepelerini, derelerini, fındık bahçelerini, yayla yüzlerindeki öbek öbek koyun sürülerini, yeşilliklerle örtülü ıssız koy'larında hafif şıprıtılı dalgaların sahilleri okşayan mavi denizini hayal etmekten kendilerini alıkoyamazlar (Akt. Can ve Turhan, 2007, s. 14).

Müzikal yapı olarak sahil kesimi, orta kesim ve iç kesim şeklinde üç bölüme ayrılan Ordu'nun bu bölgelerinde; Sürmeli Havaları, Zeybek ve Eşkıya Havaları, Fingil Havaları, Bozrak Havaları, Kol Bastı (Kolcu) Havaları, Karşılama Havaları, Efilo Havaları ve İmece Türküleri gibi Halk Müziği özelliklerine rastlanmaktadır. Sabri YENER bu özelliklerin bütünlüğünü şöyle aktarmıştır:

Yöre folklorunu oluşturan öğeler birbirlerinden bağımsız değildir. Yörenin her türlü folklor değerleri ile halk müziği arasında anlamlı bir bağlantı vardır. Karadeniz insanının çevik, dinamik ve kıvrak özelliklerini

Ordu karşılamalarında ve hareketli diğer oyun m¼ziklerinde bulmak m¼mk¼nd¼r. Geleneksel d¼đ¼nler, bayramlar, giyim, kuşam biçimi, yaşayış tarzı, yaylacılık geleneği, balıkçılık vb. sosyal ¼zellikler hep halk m¼ziđine konu olmuş, t¼rk¼lerle yaşamıştır (Yener, 2001, s. 87).

Tarihi boyunca s¼regelen k¼lt¼rel ¼zelliklerinin m¼zik geleneğine yansıdağı d¼ř¼n¼len Ordu ili, toplumsal etkinlik ve eğlence geleneğini bu doğrultuda şekillendirmiş ve g¼n¼m¼ze kadar getirmiştir. Y¼rede kullanılan ¼algılara bakıldığında ¼zellikle Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren kaval, dilli d¼d¼k, bağlama ve kemençe yaygınlığı, son d¼nemlerde ise d¼đ¼n, kına, asker uğurlamaları gibi vb. etkinliklerde davul-klarnet veya davul-zurna yaygınlığı g¼ze ¼arpmaktadır. G¼n¼m¼zde ise şehir içi m¼zik k¼lt¼r¼ eğlence mekanlarında sıklıkla bağlama, gitar, keman, klarnet, ritm-perk¼syon ¼eřitleri ve org (klavye) kullanıldığı g¼zlemlenmektedir.

Çalışmanın bundan sonraki b¼l¼m¼nde, araştırma konusuna uygun olarak planlaması yapılan y¼ntem, araştırma modeli, evren-¼rneklem, verilerin analizi ve g¼r¼řme y¼ntemi hakkında bilgiler verilecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın yöntem ve modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması, verilerin analizi ve görüşme yöntemine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, çalışmanın içeriği ve varmak istediği sonuçlar doğrultusunda “*nitel araştırma*” yöntemlerinin kullanılması uygun görülmüş ve veri toplama araçları kullanılarak gerçekleştirilen bir alan araştırması yapılmıştır.

“Nitel araştırmalarda araştırmacının rolü, uzaktan ve ikinci elden bilgi toplamak yerine araştırma problemine ilişkin birinci elden bilgi toplamak, araştırmaya katılan kişilerle iletişim kurmaktır. Dolayısıyla araştırmacı bilgi toplama sürecinin doğal bir parçası, bir boyutudur” (Akt.Balcı, 2018, s. 37).

Çalışma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemlerinden gözlem tekniği ve literatür taraması yapılmıştır. Araştırma yapılırken kullanılan veri toplama yöntemlerinden olan “*gözlem tekniği*” görüşmeler sırasında izlenimi sağlanabilen her türlü bulgunun gözlemlenerek araştırmaya dahil edilmesini sağlamıştır.

“Gözlem belli bir ortam ya da kurumda oluşan davranışları ayrıntılı olarak araştırmak istediğimizde tercih etmemiz gerekli bir veri toplama tekniğidir” (Balcı, 2018, s. 211).

Ordu ve ilçelerinde çalgı yapımıyla uğraştığı tespit edilen on kişi ile “*yarı yapılandırılmış görüşme*” yapılmış, çalgı yapım ustalarının üretim mekanları, ürettikleri çalgılar ve geleneğe katkıları tespit edilerek araştırmaya dahil edilmiştir.

Abbas TÜRNÜKLÜ’ ye göre:

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, yapılandırılmış görüşme tekniğinden biraz daha esnekler. Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir (Türnüklü, 2000).

Araştırma sürecinde yapılan görüşmeler sesli ve görüntülü olarak kayıt altına alınmıştır. Veriler veri toplama tekniği ile elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmenin sağlamış olduğu avantajdan dolayı araştırmacı, konu ile ilgili hazırlanmış olduğu soruları yüz yüze görüştüğü için, görüşme sırasında konun tespitini kolaylaştırabilecek nitelikte olabilecek ek soruları da görüşmeye dahil ederek daha detaylı bilgilere ulaşmaya çalışmıştır.

2.1.2. Evren-Örneklem

Bu araştırmanın evreni, günümüzde Ordu ilinde bulunan geleneksel çalgı yapımcılığı ile uğraştığı tespit edilen kişiler ve bu kişilerin kültüre sunduğu, ürettiği çalgılardır. Araştırmanın evreni aynı zamanda örnekleme de oluşturmaktadır.

2.1.3. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada, veriler *literatür taraması* ve görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Ayrıca internet ortamındaki veriler ve kaynaklar da taranmıştır, kaynaklardan elde edilen veriler orijinal haliyle aktarılmıştır.

Ali BALCI'ya göre:

Literatür taraması araştırma problemi ile ilgili bilginin literatürünün özeti, sentezi ve incelenmesidir. Literatür şu kaynakları içerir: Mesleki dergiler, raporlar bilimsel kitap ve monografiler, hükümet dokümanları, tezlerdir. Ayrıca bilginin düzeyinin incelenme ve kuramsal tartışmaları, felsefi yazılar bugünün uygulamalarının betimlenme ve değerlendirilmeleri ve ampirik araştırma raporlarından oluşur (2018, s. 75).

2.1.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilen verilerin analizi için oluşturulan aşamalar aşağıdaki gibi özetlenmiştir.

1. Çalgı yapım ustalarından elde edilen tüm veriler yazılı metin haline getirilmiştir.
2. Problem ve alt problemlerden hareketle konu başlıkları tespit edilmiştir.
3. Çalgı yapım ustalarının cevaplarından elde edilen ortak görüşler doğrultusunda çalgı yapım geleneği sonuç kısmında değerlendirilmiştir.

2.1.5. Görüşme Yöntemi

Araştırmada, Ordu ilinde tespiti sağlanan on çalgı yapım ustası ile görüşülmüştür. Çalgı yapım ustalarının görüşleri on bir soru ile yarı yapılandırılmış

görüşme tekniği ve kaynak kişinin yaklaşımlarına göre ek sorularla tespit edilmeye çalışılmıştır. Görüşmelerin uygulanmasından önce tespit edilen ustalar ile tek tek telefon görüşmesi yapılarak, onlara konu ile ilgili bilgiler verilmiş ve onlar için uygun gün ve saatlerde randevular alınmıştır. Görüşmenin uygulanması sırasında kişilerden izin alınarak ses kayıt cihazı kullanılmış ve görüşmeler bu yolla güvence altına alınmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazından dinlenerek olduğu gibi deşifre edilmiş ve yazılı metin haline getirilmiştir. Görüşme yapılan ustalar görüşme talebini memnuniyetle kabul etmiş ve konuya gerekli ilgiyi göstermişlerdir. Görüşmeler çalgı yapım ustalarının iş yerlerinde, çalışma ofislerinde ve çeşitli sosyal mekânlarda yapılmıştır. Çalışmanın yapıldığı süreçte dünyayı etkisi altına alan covid-19 salgın hastalığı nedeniyle muhtemeldir ki bazı zorluklarla karşılaşılmıştır. Atölye ortamından farklı bir ortamda görüşme yapılan bir ustanın, görüşme yapıldıktan sonra şehir dışına çıkması nedeniyle ileri bir tarihe ertelenen atölye ortamı fotoğraf çekimi, covid-19 salgın hastalığına karşı alınan önlemler doğrutusunda ve görüşmecinin altmış beş yaş üzeri olmasından dolayı gerçekleştirilememiştir.

Görüşme yapılan kişiler hakkında kısaca bilgi verilecek olunursa:

Alper YAVUZ, atölyesi Altınordu merkezde bulunmaktadır. Çocuk yaşta başladığı asma davul icracılığından sonra çalgı yapımcılığı merakı ile bu işe başlamıştır. Ayrıca müzisyenlik ve orkestra şefliği yapmaktadır.

Celil GÜLER, atölyesi Ünye merkezde bulunmaktadır. Çalgı yapımcılığına merak ile başlamıştır. Ünye’de mobilya işi ile uğraşmakta, ayrıca Halk oyunları eğitmenliği yapmaktadır.

Çağberk ÖZATA, atölyesi Altınordu Uzunisa köyünde bulunmaktadır. Müzik bölümü mezunu, müzisyenlik ve çiftlik işi ile uğraşmaktadır. Çalgı yapımcılığına merak ile başlamıştır.

Eren ÖZDEMİR, atölyesi Altınordu merkezde bulunmaktadır. Çalgı yapımcılığını çocuk yaşta dedesinden öğrenmiştir. Genç yaşı ile ailede geleneğin devamlılığını sağlayan ikinci kuşak kişilerdendir.

Fatih ÇAYLAK, atölyesi Ünye merkezde bulunmaktadır. Edebiyat bölümü mezunu olup çalgı yapımcılığına tamamen bir merak ve hevesle başlamıştır. Çalgı yapımcılığı dışında müzikevi işletmektedir.

Hayri ŞENSU, atölyesi Fatsa'da bulunmaktadır. Ayrıca emekli öğretmen ve Ordu'da koro Şefliği yapmaktadır. Yaklaşık kırk yıldır çalgı yapıcılığı ile ilgilenmektedir.

Lütfü ALKAN, atölyesi Perşembe merkezde bulunmaktadır. Emekli öğretmen ve 1955 yılından beri çalgı yapıcılığı ile ilgilenmektedir.

Muzaffer UZUN, atölyesi Perşembe merkezde bulunmaktadır. Merak sonrası başladığı çalgı yapıcılığını yaklaşık altmış yıldır sürdürmektedir.

Serkan CEYLAN, atölyesi Perşembe merkezde bulunmaktadır. Çalgı yapıcılığını çocuk yaşta babasından öğrenmiş ve ailede mesleğin devamlılığını sağlayan ikinci kuşak kişidir. Yaklaşık yirmi beş yıldır çalgı yapıcılığı ile ilgilenmektedir.

Şahin AR, atölyesi Altınordu merkezdedir. Çalgı yapıcılığını çocuk yaşta bağlama dersi aldığı yerde çalgı yapıcılarından görerek öğrenmiş ve bir süre onlara ıraklık ettikten sonra mesleğine kendisi devam etmeye başlamıştır. Yaklaşık altı yıldır çalgı yapıcılığı ile ilgilenmektedir.

Çalışmanın bundan sonraki bölümünde, Ordu ili ve ilçelerinde tespit edilen kaynak kişiler ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular konuyla ilgili başlıklar altında incelenmiş ve aktarılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1.1. Ordu İli Geleneksel Çalgı Yapımcılığı

3.1.1.1. Ordu'da Çalgı Yapım Ustaları ve Ürettikleri Çalgılar

Tablo 1: Ordu'da Çalgı Yapım Ustaları Hakkında Genel Bilgiler Tablosu

Adı Soyadı	Doğum Tarihi	Mesleki Deneyim (Yıl)	Çalıştığı Mekan	Ürettiği Çalgılar	Çırak	Bulunduğu İlçe
Eren ÖZDEMİR (KK 1)	1983	15-20	Atölye	Klarnet	Yok	Altınordu
Muzaffer UZUN (KK 2)	1946	60	Ev	Kemençe	Yok	Perşembe
Lütfü ALKAN (KK 3)	1937	60-65	Atölye	Kemençe Bağlama Ud Tanbur	Yok	Perşembe
Hayri ŞENSU (KK 4)	1950	40-45	Atölye	Ud	Yok	Fatsa
Serkan CEYLAN (KK 5)	1977	20-25	Atölye	Bağlama	Yok	Perşembe
Fatih ÇAYLAK (KK 6)	1988	2-3	Atölye	Bağlama	Yok	Ünye
Celil GÜLER (KK 7)	1977	3-4	Atölye	Kemençe	Yok	Ünye
Alper YAVUZ (KK 8)	1993	10-12	Atölye	Asma Davul	Yok	Altınordu
Çağberk ÖZATA (KK 9)	1991	2-3	Atölye	Bağlama Ud	Yok	Altınordu Uzunisa
Şahin AR (KK 10)	2001	6	Atölye	Bağlama Kabak kemane	Yok	Altınordu

Ordu ve ilçelerinde on çalgı yapım ustası tespit edilmiştir. Bu ustaların bulunduğu ilçeler; Altınordu, Perşembe, Fatsa ve Ünye ilçeleridir. Tabloda da gösterildiği gibi bu ustalar; Eren ÖZDEMİR, Alper YAVUZ, Çağberk ÖZATA, Şahin AR (Altınordu), Muzaffer UZUN, Lütfü ALKAN, Serkan CEYLAN (Perşembe), Fatih ÇAYLAK, Celil GÜLER (Ünye) ve Hayri ŞENSU (Fatsa) olarak belirlenmiştir. Muzaffer UZUN usta, çalgılarını evinde yapmakta, diğer dokuz usta ise atölyelerinde üretimlerini sürdürmektedir. Tespit edilen on ustanın da yanında çırağı yoktur.

Eren ÖZDEMİR (KK 1): Usta, mesleğini Altınordu merkezdeki atölyesinde kardeşleri ile birlikte sürdürmektedir. Klarnet ve klarnet ailesi üretimi ve tamiratı yapmaktadır. Mesleği dedesi Ahmet ÖZDEMİR'den çocuk yaşta öğrenerek yetiştirilmiştir. Dedesinin vefatından sonra, yaklaşık bir yıl önce köylerinde olan atölyeyi şehir merkezine taşımış ve burada üretimlerine devam etmiştir. Ek olarak başka bir meslek yapmamakta sadece klarnet yapıcılığı ile uğraşmaktadır.

Görsel 1: Eren ÖZDEMİR.

Muzaffer UZUN (KK 2): Usta, mesleğini Perşembe merkezdeki evinde sürdürmekte ve kemençe üretimi yapmaktadır. Mesleğe çocuk yaşta etkilendiği kemençeden heveslenerek başlamıştır. Kemençe yapıcılığının yanı sıra başka mesleklerle de ilgilenmiş ve emekli olmuştur. Ek olarak başka bir işle uğraşmamaktadır.

Görsel 2: Muzaffer UZUN.

Lütfü ALKAN (KK 3): Usta, üretimlerini Perşembe merkezdeki atölyesinde sürdürmektedir. Kemençe, bağlama, ud ve tanbur çalgılarını üretmektedir. Dayısının yaptığı bağlama ile bağlama çalmayı öğrendikten sonra kendinde bağlama yapma merakı başlamış ve çocuk yaşlarda bu işi ele almıştır. Emekli öğretmen olup ek olarak kayık ve tekne yapımı işleri ile de uğraşmaktadır.

Görsel 3: Lütfü ALKAN.

Hayri ŞENSU (KK 4): Usta, üretimlerini Fatsa merkezdeki atölyesinde sürdürmektedir. Ud üretimi yapmaktadır. Mesleğe, ud çalmayı öğrendikten sonra tamir ettiği bir ud ile başlamıştır. Emekli öğretmen olup ayrıca koro şefliği yapmaktadır.

Görsel 4: Hayri ŞENSU.

Serkan CEYLAN (KK 5): Usta, üretimlerini Perşembe merkezdeki atölyesinde sürdürmektedir. Bağlama ve bağlama ailesine ait çalgıları üretmektedir. Mesleği çocuk yaşta babası Kazım CEYLAN'dan öğrenmiştir. Babasının yaşı itibari ile meslekten emekli olmasından sonra usta tek başına mesleğini sürdürmektedir. Ek olarak başka bir iş yapmamaktadır.

Görsel 5: Serkan CEYLAN.

Fatih ÇAYLAK (KK 6): Usta, mesleğini Ünye merkezdeki atölyesinde sürdürmektedir. Ürettiği çalgılar bağlama ve bağlama ailesidir. Mesleğe başlama süreci, icracılığını öğrendiği bağlamadan sonra kendisine küçük bir müzikevi açması ve çeşitli müzik kursları eğitimi vermeye başladıktan sonra, kurs öğrencilerinin hasar gören ve kırılan bağlamalarına tamirat yaparken kendisinde bir bağlama yapım merakı oluşması ve müzikevinin alt katına bir atölye kurmasıyla başlamıştır.

Görsel 6: Fatih ÇAYLAK.

Celil GÜLER (KK 7): Usta, üretimlerini Ünye merkezdeki atölyesinde sürdürmektedir. Kemençe üretimi yapmaktadır. Mesleğe, çalmayı öğrendiği kemençeyi kendisinin de yapabileceği düşüncesiyle başlamıştır. Ek olarak halk oyunları eğitmeni ve mobilya işi ile uğraşmaktadır.

Görsel 7: Celil GÜLER.

Alper YAVUZ (KK 8): Usta, üretimlerini Altınordu merkezdeki atölyesinde sürdürmektedir. Davul ve ailesi üretimini yapmaktadır. Mesleğe, çocuk yaştan beri icracısı olduğu davulu almak için parası yetmediğinden, kendi imkanlarıyla yaptığı davul ile başlamıştır. Ek olarak müzisyen ve orkestra şefliği yapmaktadır.

Görsel 8: Alper YAVUZ.

Çağberk ÖZATA (KK 9): Usta, üretimlerini Altınordu Uzunisa köyündeki atölyesinde sürdürmektedir. Bağlama ve ud üretimi yapmaktadır. Mesleğe, kendisine bir çalgı yapma merakı ile başlamıştır. Müzisyendir ve ek olarak çiftlik işi ile uğraşmaktadır.

Görsel 9: Çağberk ÖZATA.

Şahin AR (KK 10): Usta, mesleğini Altınordu merkezdeki atölyesinde sürdürmektedir. Bağlama ve kabak kemane üretimi yapmaktadır. Çocuk yaşta gittiği bağlama kursunda bağlama icrasını öğrenirken orada bulunan bağlama yapımcısının yanında çıraklık yaparak mesleğe başlamıştır. Ayrıca atölyesinin bir bölümünde bağlama dersleri vermekte ve üniversitede müzik bölümü öğrenciliği yapmaktadır.

Görsel 10: Şahin AR.

3.1.1.2. Çalgı Yapımında Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Ordu'da bulunan çalgı yapım ustalarının ürettikleri çalgı türlerine göre kullandıkları yöntem ve tekniklere bakıldığında bazı farklılıklar görülmektedir. Ustaların bazıları standart yöntem ve teknikleri kullanırken bazıları ise deneme yanılma yolu ile oluşturdukları ölçü ve teknikleri standartlaştırıp kullanmaktadır. Bağlama ustalarının da kurtağzı ve kavela birleşim tekniği ile sap ve tekneyi birleştirdikleri gözlemlenmiştir. Kurtağzı birleşim biraz zahmetli ve zor olmasına karşın ustalar tarafından en sağlıklı yöntem olarak değerlendiriliyor.

Görsel 11: Kurtağzı Birleşim.

Görsel 12: Kavela Birleşim.

Yöntem ve teknikler hakkında ustalardan edinilen izlenimler ve bilgiler şu şekildedir:

KK-5 (Kişisel görüşme, 29.09.2019) bağlamaları standart ölçülerinde yaptığı onun dışına çıkmadığı gözlenmiştir.

KK-6 (Kişisel görüşme, 15.02.2020) bağlama yapımında kullandığı teknikleri şöyle aktarmıştır:

Geleneksel anlamda eski ustalardan kullandığım tek şey kurtağzıdır. Eski ustalar bir de buna polyester atmazlar. Eskiden gomalak cila kullanılırdı, daha meşakkatli daha uzun bir serüvendir, sese etkisi daha azdır gomalak cilanın ama korunaklılığı ve dayanıklılığı daha az olur. Benim sadece geleneksel yapıdan aldığım kurtağzı birleşim. Diğer taraftan yine bağlamayı standart ölçülerinde, altın oran üzerinden yapmaya çalışıyorum.

KK-10 (Kişisel görüşme, 01.02.2020) bağlamaları standart ölçülerine bağlı kalarak ürettiği, onun dışında deneme yanılma yolu ile elde ettiği ölçülerden yapmış olduğu bağlamalar olduğu gözlemlenmiştir. Konu ile ilgili düşüncelerini şu şekilde açıklamıştır:

Bağlamanın ölçü ve standartlarına bağlı kalarak devam ediyoruz. Çünkü yeni bir teknik falan geliştiremedik, ama ağaç türlerini biraz daha şey yaptık. Şimdi, plastik ağaçlar falan çıktı, karbon tekneler çıktı, ağaç olarak farklı farklı göğüsler, farklı farklı tekneler, abanozdan, pelesenkten, gül ağacından yaptılar, onları deniyoruz, oyma olarak maun oyma çıkardılar, yapıyoruz ama bütün olarak geleneksel hep.

Bir diğer usta KK-9 (Kişisel görüşme, 08.02.2020) bağlamalarda standart ölçüleri kullandığı, kapak ve teknede değişik denemeler yaptığı gözlemlenmiştir. Ud konusundaki düşüncelerini ise şöyle aktarmıştır:

Yani ud enstrümanı epey tarihi bir enstrüman, geçmişten günümüze kadar Türk Müziğinde, Arap Müziğinde yer almış bir enstrüman. Onun, klasik bir saz olduğu için yapımı da ustaların belirlemiş olduğu ölçülerle zaten. Üniversitede birçok tez yapılmış onun üzerine, bitirme tezleri. Ölçüleri, hepsi yazıyor. Bunu görsel olarak da yapabilirsiniz ama ölçülendirme bir nevi sazın potansiyelini dışa çıkartmak için kapak ölçüsü, tekne derinliği bunların hepsi standart. Standardın dışına çıkmamaya çalışıyoruz. Standardın dışına çıkıp daha uzun tekne daha geniş tekne daha dar tekne formları yapılıyor, yaptım da. Akustik olarak birebir aynı performansı vermediği için standart ölçülerde yapıyoruz.

Görsel 13: Mızraplık ve Ud.

Bir diğer ud ustası KK-4 (Kişisel görüşme, 16.12.2019) yaptığı udları, İTÜ'den Cafer AÇIN'ın standart ve ölçülerinde yaptığını ve mızraplıkta kendi simgesini kullandığını söylemiştir.

Kemençe ustaları atölye ortamlarına göre ve ellerindeki teknik malzemelere göre kendi yöntemlerini uygulamaktadır. Kişilerden edinilen bilgilerde;

KK-3 (Kişisel görüşme, 17.12.2019) kemençeleri standart ölçülerinde yaptığını sadece klavyesini keman klavyesi gibi oval yaptığını, sebebinin ise akort bozuk hissiyatı vermesin diye olduğunu söylemiştir.

Diğer bir kemençe yapımcısı KK-7 (Kişisel görüşme, 22.02.2020) standart ölçüleri kullandığını fakat bunun dışında deneme yanılma yolu ile elde ettiği yöntemleri kullandığını şöyle aktarmıştır:

Geleneksel olarak yıllardır gelen bir kemençe var, benimki bundan ziyade kemençenin verebileceği ses, verebileceği duygu önemli benim için. Bunun için şu ağaç bu ağaç gibi bir takıntım yok. Standart ölçüleri kullanıyorum ama mesela yan milimler, göbek ölçüleri, göbeğin sertlik durumu, klavye şekli gibi kısımlara kendi denemelerimi yapıyorum. Bas kemençe yapıp üzerinde keman telleri kullanıyorum. Gelenekselin dışında kendimizden de bir şey katarak yapma taraftarıyım. Yıllardır bu böyle gelmiş böyle kalsın istemiyorum, bunun üzerinde çalışılsın, ses kutusunun üzerinde çalışılsın, önünü açmak lazım.

KK-2 (Kişisel görüşme, 17.12.2019) üretimlerini bir çakı bıçağı ve bir keser ile evinin bir odasında gerçekleştirmektedir. Kemençeleri standart ölçülerinin biraz dışında, geniş gövdeli yaptığını, yakışıklı görünmesi için kendi oluşturduğu ölçüleri kullandığını aktarmıştır. *“Kemençenin ölçüsü olmaz, ister dar yap ister geniş. Dar yaparsan çubuk gibi olur, belirli bir ölçüde yaparsan yakışıklı olur. Ben ölçüyorum yaparken, yukarıyı 7 yapacaksam aşağıyı 11 yapıyorum, 11.5 yapıyorum. Boyu 42 cm olanda var 44 cm olan da var mesela.”*

Görsel 14: KK 2 Tezgah ve Üretimleri.

Asma davul ustası KK-8 (Kişisel görüşme, 24.02.2020) çalgıları standart ölçüde ve geleneklerine uygun şekilde ürettiğini, yöreden yöreye farklılık olduğunu

ve çalgılarını üretirken kendinin bir teknik geliştirdiğini söylemiştir. Konu hakkındaki fikirlerini şöyle aktarmıştır:

Tüm yörelerde davullar farklı farklı olduğu için benim de buna geliştirdiğim bir davul yöntemi vardı. O da şöyle, kasnağın üstüne vida sistemi yaptım, vidaların içinden ip geçirdim ama bu akorttu, her deri kendini çekiyordu, derileri çektiğin zaman iki tarafta geriliyor, bağımsız çalışıyordu. 2,5 oktav olur davulun dm-tek tarafı, 1,5 oktav olanlar da var yöresine göre, dm çektiğin zaman tek de geliyor, teki çektiğin zaman dm de geliyor bu sefer geriliyor, gerilmemesi lazım, dmn davuli gelmesi lazım tek de ın gelmesi lazım, bunun için birbirinden bağımsız çekme yöntemleri geliştirdim. Yani ayarlamasını kendin yapıyorsun.

Klarnet ustası KK-1 (Kişisel görüşme, 08.08.2019) klarnetleri standart ölçülerinde yaptığını, bazı durumlarda kullanıma ve isteğe göre eksik tuşlu veya farklı tasarımlarda da yaptıklarını şöyle aktarmıştır:

“Ordu’da klarnetin tuşlarını, bazı fonksiyonlarını tam olarak kullanmayanlar var. Daha kolay kısa yoldan alabilecekleri şekilde, mesela bir tuşu eksik olabiliyor ya da kendine özel bir tasarım istiyor, o şekilde yapabiliyoruz ama genelinde yine aynı standartlarında yapıyoruz.”

Ağaç konusunda ise ustaların hepsi ürettikleri çalgı tipine göre genellikle aynı tür ağaçları kullandıkları gözlemlenmiştir. Ustalar iyi bir çalgı için kullanılan ağaçların kuruma süresini doldurması gerektiğini vurgulamaktadır. Tamamen doğal ortamda kurumuş ağaçları veya buna imkan yoksa fırınlanmış ağaçları kullanmanın gerektiği düşünülmektedir. Bağlama ustaları, oyma bağlamalarda genellikle dut, kestane, ardıç ve gürgen ağaçları, yaprak bağlamalarda ise genellikle ceviz, maun ve ladin ağaçları kullandıkları, kapak kısımlarında genellikle ladin, sap kısmında genellikle kelebek, meşe, ceviz ağaçları, burgularda ise abanoz, gl ağaçları ve sert plastik kullandıkları gözlemlenmiştir.

Bağlama yapım ustalarının ortak görüşü, en iyi ve kaliteli bağlamanın dut ağacından yapıldığı ve mesleğin geçmişinden beri tüm ustaların görüşünün bu yönde olduğu vurgulanmaktadır. Dut ağacının sert yapısı ve oyma işlemi yapılırken vurulan kazma darbelerinin ağacı daha da sıkılaştırdığı görüşüyle, elde edilen sesin bağlamanın mistik yapısına uygun olduğu düşünülmektedir. Ağaç konusunda düşünceleri alınan bağlama ustalarının genel görüşü, dut ağacından yapılan bağlamaların daha değerli olduğudur.

Görsel 15: Dut Kütük ve Şekil Verme Aşaması.

Görsel 16: Oyma Malzemeleri.

Görsel 17: Dut Tekne, Oyma Öncesi ve Sonrası.

Görsellerdeki oyma örneklerini, bazı ustalar tamamen el yordamı ile açtıkları, bazıları ise belirli bir seviyeye kadar makine yardımı ile açtıktan sonra ince işçiliğini el yordamıyla tamamladıkları bilgisini vermiştir.

KK-10 ise yapımda kullanılan ağaçların icra tekniğini; *“Kişiyeye göre, çalma özelliklerine göre. Kişi biraz daha volümlü seviyorsa oyma bir dut güzel gider. Daha tiz daha net ses seviyorsa ardıç güzel olur. Daha çok sahnelerde kullanıyorsa maun ağacı ideal oluyor”* şeklinde aktarmıştır.

Bağlama ustalarının malzeme temini ve teknik alet-edevat yeterliliğine göre atölye şartları da göz önünde bulundurulduğunda üretim çeşitliliği olarak kolay yoldan yapılabilen ve işçiliği oymaya göre daha zahmetsiz olan yaprak tekne bağlamalara üretimlerinde daha çok yer verdikleri tespit edilmiştir. Bu doğrultuda bazı ustalar oyma bağlamaları sipariş geldiği zaman üretmektedir. Atölye şartlarının yeterli olduğu ustaların her iki bağlama çeşidini de üretmekte olduğu görülmüştür.

KK-9 bağlamada kullanılan ağaç hakkında; *“Tarihten bu güne kadar söylenen, en iyi bağlama duttan yapılır diye insanların kafasında oluşmuş bir şey*

var. Erik ağacı da sert, ceviz ağacı da sert. İşçilik olarak insanlar ellerinde en çok ne varsa onu işleyerek yapmışlar” şeklinde yorum yapmıştır.

Görsel 18: Erik Ağacı Yaprak Tekne.

Ayrıca ustalar özellikle teknelerin oyulduktan sonra beklemeye bırakılması gerektiğini ve aslında yapılan her işlemin ardından ağaca zaman tanınması gerektiğini vurgulamışlardır.

Görsel 19: Oyma İşleminde Sonra Bekletilen Tekneler.

Kemençe ustalarının, genellikle erik ve ardıç ağaçlarını kullandıkları, kapak kısmında ladin ağacını, burgularda ise genellikle abanoz ve gül ağaçlarını

kullandıkları gözlemlenmiştir. KK-7 kemeçe yapımında ağaç takıntısının olmadığını, sert olan her türlü ağaç üzerinden deneme yaptığını ve ürettiğini aktarmıştır.

Ud ustalarının, tekne kısmında genellikle ceviz, maun, akçaağaç, pelesenk ve vengi ağaçlarını kullandıkları, deneme olarak bilinenin dışında farklı ağaçlar denedikleri, kapak kısmında ladin ağacı, burgularda ise genellikle abanoz ağaçları kullandıkları gözlemlenmiştir.

KK-4 bu konudaki görüşlerini şu şekilde aktarmıştır:

Tamamen tropik kökenli ağaçlarla çalışıyorum, Kanada ladini, Hindistan pelesengi, cocobolo, sopollipamoli gibi dünyanın enstrümanda kullandığı ağaçlar. Madem emek veriyorum neden kötü ağaçları kullanayım? Ağaçları İstanbul İkitelli’de kütük olarak kendim seçiyorum, kapak kısmında kullandığım ağacı Artvin Borçka’ya giderek tonlarca ağaçlar arasından özenle seçiyorum, Karamürsel’e giderek ithal ağaçlardan seçim yapıyorum, kapak için Kanada ladini seçiyorum, kimsenin tavsiyesi ile ağaç almıyorum.

Görsel 20: KK 4 Üretimi Ud.

Bir diğer ud yapımcısı KK-9, sert olan her türlü ağacın denemesinin yapılabileceğini aktarmış ve şu an ireko ağacından bir ud yaptığını söylemiştir.

Görsel 21: Cila Öncesi ve Sonrası İreko Ağacı Ud.

Klarnet yapımında kullanılan ağaçlar hakkında KK-1 şöyle yorumda bulunmuştur;

Dünya genelinde abanoz dediğimiz ağaçtan yapılır, abanoz bulumu, temin etmesi zor bir ağaç, Türkiye’de gül ağacı bulduk ondan ürettik, zeytin ağacından ürettik onun dışında yapay malzeme olan taş var ondan da üretim yapıyoruz ama genelde herkesin de tercih ettiği abanozdan yapılır.

Görsel 22: Abanoz Ağacı ve Klarnet. (URL 3).

KK-8 usta ürettiği davullardaki ağaç tipini; “Yöre yöre değişir, Ordu’da şu anda bir tarafı cam deri (imitasyon) diğer tarafı deri kullanıyorsan ceviz çok ideal

bence. Diğer sert ağaçlar da olabilir ama maliyeti en düşük ağaç ceviz” şeklinde aktarmıştır.

Görsel 23: Ceviz Ağacı Doğrama. (URL 4).

Ustalardan edinilen bilgiler ve izlenimler üzerine tespit edilen ortak bulgu, hepsinin ürettikleri çalgı tipine göre tercih ettikleri ağaç türlerinin değişkenlik göstermesidir. Genel olarak iyi bir ses elde etmek için her çalgıda sert yapılı ağaç kullanıldığı izlenimine varılmıştır. Ustalar, iyi bir işçilik olmazsa ağacın kalitesinin çok önemi olmadığını, iyi bir çalgının kaliteli ağaç ve kaliteli işçilikten yapıldığı düşüncesini vurgulamıştır. Ağacı iyi tanımanın önemine dikkat çeken ustalar, ağacı bilmeyen, hissedemeyen bu işi yapamaz ve ağacı sadece isminden yola çıkarak seçmeye çalışır, görüşündedirler. Ustaların ürettikleri çalgıların kapak kısımları ile ilgili çeşitli çalışmalar yaptıkları gözlemlenmiştir. Her usta ürettiği çalgıda en önemli kısmın kapak kısmı olduğunu, ustalığın orada ortaya çıktığını vurgulamış ve çalgıların sesi kapak yordamı ile dışa aktardığını söyleyerek asıl işçiliğin kapakta olduğunu aktarmışlardır. Ustalar yöntem ve tekniklerine göre denemeler yaparak ağaç çeşitliliğini artırmaktadır. Görüşme yapılan her ustanın “Acaba nasıl olur?” düşüncesi ile test ettikleri ağaç türleri ile karşılaşmıştır.

3.1.1.3. Ustaların Kendi Ürettiği Özgün Biçimler

Araştırmaya dahil edilen ustaların hepsinin ürettikleri çalgı türlerinde kendilerine özgü ölçü ve motifler uyguladığı gözlemlenmiştir. Bağlama ustalarının genellikle bağlama ailesinin tüm çalgılarını ürettikleri ve kendilerine özgü denemeler yaptıkları, bağlamanın sap kısmı ile değil de genellikle tekne ölçülerinde ve şeklinde deneme yanılma yolu izledikleri gözlemlenmiştir.

Kemençe ustalarının her birinin çalgıya görsel ve tonalite olarak katkı yaptığı, görüşme yapılan üç kemençe ustasının da gerek klavyede gerekse burguluk kısımlarında özgün çalışmalar ve işlemler yaptıkları gözlemlenmiştir. Ud çalgısında ise ustaların genel olarak mızraplığa ve ses deliklerine uyguladıkları kafes motiflerini kendi tarzlarında yaptığı, tekne ve kapakta zaman zaman belirli ölçülerin dışında daha geniş veya daha dar ölçüler kullandıkları gözlemlenmiştir.

Fakat yapılan çalışmada çalgı yapım ustalarından KK-1, KK-3, KK-7, KK-9 ve KK-10'un kendilerine özgü çalgılar ürettiği tespit edilmiştir. KK-1'in ürettiği ve sadece kendilerine özgü olan yapay malzemeden yapılan taş klarinet, farklı ve ilginç bulunmuştur.

KK-3'ün tamamen kendi belirlediği formda, iki çalgının karışımı olarak görülen kemanice çalgısı, görüntü olarak da farklı bir tarz yansıtmaktadır. KK-7 bilinen kemençe ölçülerini ve kullanılan malzemeleri değiştirerek özellikle ses olarak bilinenin aksine bir tınıya ulaşmıştır. KK-9 standart bağlama ölçülerini kullanmış fakat ses çıkış deliğini teknenin farklı bölgesinde deneyerek bas karakterli bir bağlama yapmıştır. KK-10 ise yaren bağlamayı farklı bir formda kullanarak bir kolunu perdesiz tasarlamış ve tekne kısımlarını dar yapıda üretmiştir. Bir diğer üretimi olan kesik kasa bağlamayı da yine standart bağlama ölçüleri üzerinden yola çıkarak teknesini daraltmış ve tekneye ses çıkış deliği koymamıştır.

Tespitler doğrultusunda, KK-1'in deneysel olarak farklı malzemeleri kullandığı gözlemlenmiş, gül ve zeytin ağaçlarından yapılan klarinetlerin de olduğu atölyede, en ilginç taş malzemeden ürettikleri “taş klarinet” olmuştur. Bu malzemeden klarinet yapma fikri ise daha önce ustaları olan dedeleri Ahmet ÖZDEMİR'in mermerden klarinet yapmış olmasıdır. Dede Ahmet ÖZDEMİR dünyanın ilk ve tek mermer klarinetini üretmiş ama bu klarinet standart klarinete oranla daha ağır yapıda olmuştur.

Görsel 24: Taş Klarnet 1.

Kendilerinin yaptığı bu klarnet, üzerinde yapılan işlemlerle hemen hemen normal ağaçtan yapılan klarnet ağırlığına getirilmiş ve özel olarak anti-bakteriyel taştan tamamen el işçiliği ile üretilmiştir. Bire-bir standart klarnet formunda olmakla birlikte ses olarak da standart klarnet tonu yansıtmaktadır. Üzerindeki aksesuarlarda isteğe göre altın ve gümüş olarak kaplama ve desenli işleme figürleri uygulamışlardır. Bu klarnetin daha önce hiçbir usta tarafından bir örneği yapılmamış ve tamamen kendilerine özel bir üretim olduğu görülmüştür.

Görsel 25: Taş Klarnet 2.

KK-3 ustanın kemençe üzerinde farklı denemeler yaptığı dört telli ve beş telli kemençeler ürettiği gözlemlenmiştir. İçlerinden en ilginç olanı ise keman ile

kemençe arasında kemanımsı bir çalgı olan, adına “kemanice” dediği farklı formdaki çalgıdır. Ustanın kendi tanımıyla:

“Keman ile kemençe arasında bir çalgı yaptım. Adı “Kemanice”. Kemanımsı dört telli bir kemençe.”

Görsel 26: KK 3 Yapımı Kemanice.

Keman görünümlü dört telli fakat kemana göre biraz daha dar yapıda ve icra olarak keman gibi omuzda değil kemençe icra tekniği tarzında kullanılmaktadır. Dört telli ve yapı olarak kemeneden geniş kemandan dar olması itibari ile üzerinde daha geniş yapılı köprü kullanılmıştır. Klavyesi ve tellerin bulunduğu kuyruk ile burgular tamamen kemandaki gibi olmakla birlikte üzerinde de kemanda bulunan “f” delikleri bulunmaktadır. Burgular kemençede olduğu gibi ne bakmaktadır. Başka bir rneği olmayan sadece kendisinin denediği bu çalgı tamamen el işçiliği ile yapılmıştır.

KK-7'nin her çeşit ağaç üzerinde kemençe denemeleri yaptığı ve standart kemençe ölçülerinin dışında çalgıyı geliştirmeye çalıştığı gözlemlenmiştir.

Özellikle yaptığı kemençeler standart kemençelerden daha büyük yapıda ve ses olarak daha tok tını vermektedir. Kemençenin tekne derinliğini standartları dışında daha derin yaparak ve üzerinde keman telleri kullanarak bas kemençe formunda bir kemençe yaptığı tespit edilmiştir. Klavye kısmı geleneksel kemençeye oranla düz değil oval yapıdadır. Kemençenin üst gövde ve yan kısımlarına ses çıkışını ve gücünü artıran, yerini kendi tespitleri doğrultusunda belirlediği delikler açarak bilinen kemençenin aksine farklı bir yöntem kullanmıştır. Kullanımı ve icrası geleneksel kemençe ile aynıdır.

Görsel 27: KK 7 Yapımı Bas Kemençe.

KK-9'un ise ürettiği çalgı türüne göre çalgılarda deneme yanılma yolu ile birçok teknik oluşturduğu görülmüştür. Yine kısa sap bağlama üzerinde denediği bir teknikte, bağlamadan daha tok ve bas formda bir ses elde etme amacı ile bağlamadaki ses deliğini bilinenin aksine teknenin sırt kısmına açarak bu sonuca ulaşmıştır. Oyma dut tekneden yaptığı bu bağlamada uyguladığı ses çıkış deliği etkisini hissettirmektedir. Geleneksel ustalar tarafından dut ağacı değerli bir ağaç olarak bilinir ve sesinin diğer ağaçlara göre daha iyi olduğu düşünülür.

KK-9 ürettiği bu bağlamada farklı olarak sadece motifli bir ses çıkış deliği eklemiştir, perde sayısı, ölçüleri ve icra tarzı değişmemektedir. Üzerine uyguladığı işlem tamamen daha gür ses elde etme amacı ile yapılmıştır.

Görsel 28: KK 9 Yapımı Kısa Sap Oyma Dut Bağlama.

KK-10'un bağlama üzerinde denediği iki farklı modelle karşılaşılmıştır. Ölçülerini deneme yanılma yolu ile elde ettiği bağlama türleri, “yaren saz” ve “perdesiz” ile “kesik kasa bağlama” modelleridir.

İki bağlamanın birleşiminden meydana getirdiği yaren saz da tuşe kısımları birinde perdeli diğerinde perdesiz olarak tasarlanmıştır. Özay GÖNLÜM'ün kullandığı ve adına “yaren” dediği bağlamadan izlenimle üretilen, farklı olarak dar yapılı iki adet teknenin birleşimi ve bağlamanın birinde perde kullanmadan oluşturduğu bağlama türüdür. İcra olarak standart bağlama ile aynıdır ve sahnede kullanılmak üzere tasarlanmıştır.

Görsel 29: KK 10 Yapımı Perdesiz ve Yaren Saz.

Kesik kasa bağlamada ise kendisinin belirlediği ölçülerde bağlamanın teknesini daraltmış ve bu bağlamaya ses çıkış deliği yapmamıştır. Ses tamamen kapak yordamı ile dışarı aktarılmaktadır. Tekne tasarımı ve ses çıkış deliği haricinde standart bağlama ile aynıdır. Sahne kullanımı için üzerinde cihaz montelidir. İcrası yine standart bağlama ile aynıdır.

Görsel 30: KK 10 Yapımı Kesik Kasa Bağlama.

3.1.1.4. Mesleğin Tarihsel ve Mevcut Durumu

Ordu ilinde çalgı yapımcılığı mesleğinin tarihsel sürecine bakıldığında, Ordu'da bu mesleğin uzun yıllardır yapıldığı gözlemlenmiş bulunmaktadır. Geçmişte alet edevat ve teknoloji yetersizliğinden dolayı zor şartlarda yapılan meslek, günümüzde ekipman olarak daha kolay yapılır durumda olduğu gözlemlenmiştir. KK-2 ve KK-3 mesleklerinde altmış yılı devirmiş yapımcılardır. KK-2 mesleğini çocuk yaşta sadece gördüğü kemeçeden esinlenerek deneme yanılma yolu ile yaparak kemeçelerini üretmiş ve mevcut duruma kadar da sürdürmüştür. KK-3'den edinilen bilgilerde, dayısının bağlama yaptığını ve kendisine beş-altı yaşlarında ilk bağlamasını dayısının yaptığını, dayısı vefat edince kendisine bir bağlama yapma isteğiyle on beş yaşında bu mesleğe başladığını aktarmıştır. KK-1, KK-5 ve KK-10 ise mesleği usta çırak ilişkisi ile öğrenmişlerdir. KK-1 mesleği dedesinden öğrendiğini, çocukluktan beri uğraştığını ve yirmi yılı aşkın süredir içinde olduğunu aktarmıştır. KK-5 de mesleği babasından öğrenmiştir ve yaklaşık bu mesleği yirmi beş yıldır sürdürmektedir. KK-4 kırk yılı aşkın bir süredir bu mesleği yapmaktadır ve zamanında Türkiye'nin birçok bölgesinde ve özellikle İstanbul'daki eski çalgı yapım ustalarını ziyaret edip onları izleyerek, gözlemleyerek bu iş için gözlemci çıraklık yapıp eski ustalardan teknikler öğrendiğini aktarmıştır. KK-1, KK-3 ve KK-5'den elde edilen bilgilerde, mesleği öğrendikleri kişilerin de bu mesleği başka kişilerden öğrendiği düşünülürse, bu mesleğin Ordu'da yüz yılı aşkın bir süredir yapıldığı düşünülmektedir. KK-1 ve KK-5 yaşlarının genç olması ve eski ustalardan bu mesleği öğrenmeleri, geleneksel yapım geleneğini bir sonraki kuşağa aktarma konusunda önemlidir ve bu ustaların yapımcılığı kendi teknikleri doğrultusunda geliştirmeye meyilli oldukları da gözlemlenmiştir. KK-8 ise çocuk yaşta bu mesleği kendi başına öğrenmiş başka ustalardan yardım almamıştır. Yaşının gençliği ve geleneksel yapının dışında teknikler denemesi mesleği ileri boyuta taşıma çabasında olduğu izlenimini vermektedir. KK-10 ise yaş olarak en genç ustadır. Mesleğe Tokat'ın Turhal ilçesinde çocuk yaşta gittiği bağlama kursunda bağlama yapımını görerek ve oradaki ustanın yanında çıraklıkla başlamıştır. Kendine has teknikler geliştirerek yeni türevler üretmesi, mesleğe ileriye dönük kazanımlar getirebileceğini göstermektedir.

Eski ustalar ve mesleği eski ustalardan devralan ustalardan sonra, KK-6, KK-7 ve KK-9 meslekte yeni sayılabilecek kişilerdir. Bu ustalardan edinilen bilgilerde mesleğin mevcut durumu hakkında, hepsinin geleneksel anlamda el işçiliğini sürdürmekte olduğu ve hepsinin bu meslekleri geliştirmek için farklı teknikler ve denemeler yaptıkları gözlemlenmiştir. Geçmiş dönemlerde yapılan çalgıların standart ölçüleri dışında çalışmalar yapmaları, çalgılarda kaliteli ses elde etme amacı ile kişisel yöntemler geliştirme ve bu çalgılar üzerinden türev çalgılar üretme çabaları olduğu tespit edilmiştir. KK-6 tarihsel süreçte eski ustalardan kurtağzı birleşim tekniğini kullandığını söylemiştir. KK-7 eski ustalardan kalan kemeçe ölçülerinin artık geliştirilmesi gerektiğini ve farklı tarzlar denenmesi gerektiğini savunmaktadır. KK-9 ise mesleğin eski ustalarını ve günümüzdeki mevcut durumu şöyle yorumlamıştır:

Gerçek anlamda keşke çocukluğumdan beri bu işi yapsaydım dedim. Eski ustalar, eskiden olmadığı için usta yani o adamlar gerçekten tuturanlar on kişiden ikisi yapmış, yıllarca da müzik piyasasına hakim olmuş, büyük sanatçılara da enstrüman yapmışlar. Şu an günümüzde binlerce usta var binlercesi de iyi iş yapıyor. Şu an internet üzerinde, ortamında bir sürü usta izleyebiliyorsun müthiş işler yapıyorlar.

Mevcut durumda tespiti sağlanan on kişi geleneksel olarak çalgı yapıcılığını sürdürmektedir ve gelişimi konusunda çalışmalar yapmaktadır. Edinilen bilgilerden izlenimlerle, ustaların bazıları tarihsel süreçte eski ustalardan yetişerek mevcut durumda üretimlerini sürdürmektedir. Bazıları ise tarihsel süreçten daha çok günümüz şartlarında internet ortamından sağlanan güncel bilgiler ile üretim yapmaktadır.

3.1.1.5. Mesleğin Devamlılığı İle İlgili Tespitler ve Sorunlar

Ordu ilinde görüşme yapılan on çalgı yapım ustası, kaliteli ağaç temin etmenin zorlaştığını ve piyasada artık hazır malzemelerin çokça bulunmasından dolayı vermiş oldukları emeğin değerinin bilinmediğini ve yapılan işçilikten daha çok fiyatın önde tutulmasından rahatsızlık duyduklarını aktarmışlardır. Bu şartlar doğrultusunda çalgı yapım mesleğinin, piyasadaki fabrikasyon diye tabir edilen çalgı satışlarından dolayı maddi sıkıntılar yaşadığı, böyle devam etmesi durumunda mesleğin geleceğinin risk altında olduğu, çalgı yapımında el işçiliğinin azalacağı ve yerini makinalar ile yapılan hazır malzemeli üretimin alacağı düşünülmektedir. Geleneksel çalgı yapıcılığında en önemli faktörlerden birinin de el işçiliği

olmasından dolayı, el işçiliğinin yerini fabrikasyon yapılara bırakması durumunda, geleneksel yapının aktarımının zorlaşacağı, hatta yok olma riski ile karşı karşıya kalacağı tespitine varılmıştır.

Çalgı yapımcılığında, bir diğer husus olan çırak yetiştirme geleneğine bakıldığında, görüşme yapılan yapımcıların yanlarında çıraklarının olmayışı da endişe yaratan durumdur. Çırak yetiştiremiyor olmaları mesleğin devamlılığı konusunda tehlike oluşturmaktadır. Çırak yetiştirme konusunda görüşleri alınan çalgı yapım ustaları bu durumu kişisel olarak şu şekilde aktarmışlardır:

KK-1:

Bir nevi aile mesleği haline gelmiş bizde, çünkü bu işe sabır gösterecek insanlar ailende var, şu an için konuşmak gerekirse dışarıdan gelen çıraklar daha rahat olabilir ama zamanında köydeyiz, kırsaldayız. Köyde zaten kimse kalmadı. Köyün gençleri yanımıza geldiği zaman, “*Sen bundan çok para kazanıyorsun, neden buradasın?*” diyebiliyordu yani ister istemez. Burada yetiştirmek istiyoruz aslında, eli yatkın kişileri de araştırıyoruz ki nasıl verim alabiliriz, nasıl öğretiriz? Çünkü baktığın zaman bir altı ay sabır göstermesi gerekiyor bu mesleği öğrenebilmesi için. El üretimi hali ile bir bilgisayar, otomasyon, makine sistemi olmadığı için.

KK-2: “*Meraklı kimse yok ki, kendi çocuğum bile heves etmiyor. Anadolu Ajansın muhabiri geldi buraya, dedi ki; burada Halk eğitim yok mu? Mesleği öğretmen için seni hiç mi tanıtmadılar?*”

KK-3 ise iki kişi yetiştirdiğini ama devam etmediklerini, şu an yanında çırak yetiştirmedeğini söylemiştir.

KK-4: “*Ben sürekli çalışmadığım için bir hobi odası gibi düşünün, bir ay çalışmadığım oluyor, on gün çalışmadığım oluyor, çırak yetiştirmek için ona zaman ayırmak gerekiyor. Dolayısıyla yetiştiremiyorum.*”

KK-5:

Yanımda şu anda çırak yetiştirmiyorum yani yetiştiremiyoruz. Bu işe gönülden meyil vermek lazım bir de Allah vergisi olacak insanda, bu işe sevgisi olacak. Ben çekirdekten yetişmeyim bunun okulunu okumadım. Mecbur kendi ailemizden yetiştireceğiz. Şu an çocuklarım okuyor ama ileride bu işi yapabilirler. Dışarıdan buraya birini alayım dersen senin de ona ömür vermen lazım, kolay kolay yetişmez yani. İllaki bir yerde elinde malzeme tutmuş, takım tutmuş insan olacak. Burada dokuz türlü sanat var. Sen de onu yetiştireyim derken geri gidersen bu sefer.

KK-6:

Bu işin çok bir geleceği yok, aslında insan oldukça bağlama olacak ama lise mezunu bir çocuk buraya geldiğinde senden asgari ücret para ister. Şu an biz onu karşılayamıyoruz, bu işlerde ücret ikinci planda olmak zorunda, bazen biz bile kazanamıyoruz çünkü. Özel sektör bu ihtiyacı daha iyi karşılayabildiği için insanlar bu işe yönelmiyor. Aslında bu ülke ekonomisiyle de alakalı, bugün bir berber bile yanına çırak bulamıyor. Ben bu işi yapmaya başladığımda son üç-dört ayda para kazanmaya başladım, ilk zamanlar para kazanamadım, hep gider vardı. Çok pahalı bir uğraş, zevk ya da hobi bu.

KK-7: *“Şu an çırak yetiştiremiyorum. Ben bu işi öğreneceğim, ben de bu işe meraklıyım diyecek kişiler olmadı, olursa da şayet memnuniyetle aklımızın erdiği kadar birikmiş bilgimizi onunla paylaşırız. Bu iş merak işi, duygu işi, keyif işi, içinde bunlar olmadan olmaz.”*

KK-8: *“Şu an yanımızda çırak yok, birini çırak çağırırsan zaten çırak senden fazla para istiyor. Herkes masa başı iş istiyor, iş derdi de yok.”*

KK-9:

Yanımda çırak yetiştirmiyorum. Ben zaten bu işi iki-üç senedir yapıyorum. Çırak imkanı olmayan bir şey. Kardeşim var kardeşimin hiç hevesi yok, çevredeki kimsenin hiç hevesi yok yani, gelip de böyle birisi aaa bak ben de yapayım bu işi öğrenim diyen kimse yok. Yani zor meslek kolay değil. Ahşapta, mobilyacıda çalışan birisi bile bir enstrümanı kolay kolay yapamaz yani. Sabır istiyor, özveri istiyor birazcık ufkun açık olacak, yani enstrümanın üzerinde o an bir şeylere karar verip yapabileceksin, sabit fikirde yıllardır aynı işleri yapan ustalar var kademe ilerletmek önemli. Bana göre zor bir meslek yani ama çırak işi, çırak yok.

KK-10:

Yanımda çırak yetiştirmeyi çok isterim fakat böyle bir şey kalmadı artık. Şimdiki nesil biraz daha para odaklı düşünüyor. Ben bu işe ilk başladığımda bir-iki sene falan bir kuruş para almadım. Çünkü ilk zamanlar yapamıyorsun devamlı bozuyorsun, hep zarar yani. O yüzden şimdiki nesil biraz daha para odaklı düşünüyor, yani bir işten yüz lira iki yüz lira günlük para istiyor. Bu iş öyle değil, bu sanat.

Çalgı yapım ustalarından edinilen bilgilerde, çırak yetiştirememe nedenlerinin hem maddi yetersizlik olarak hem de bu işe hevesli kişilerin bulunamamasından kaynaklı olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durum mesleğin bir kuşak sonrasına aktarımı için tehlike arz etmektedir. Bir diğer husus, çalgı yapımını kolaylaştıran hazır malzemelerin geleneksel yapımcılığı etkilemesidir. İşin zanaat

tarafından çok kazanç boyutunu ön plana çıkarmasının geleneksel yapıya zarar verdiği düşünülmektedir.

3.1.1.6. Pazarlama ve Satış

Görüşme yapılan çalgı yapım ustaları ürettikleri çalgıları genellikle kendi atölyelerinde satmaktadırlar. KK-2 ve KK-5 atölye dışında Ordu genelinde satış yapan mağazalara da yaptıkları çalgılardan verdiklerini aktarmışlardır. Diğer ustaların satış işini çoğunlukla sipariş üzerine yaptıkları gözlemlenmiştir. Ustalar üretimini yaptıkları çalgılar dışında, diğer çalgıların tamiratlarını da tecrübeleri doğrultusunda yapmaktadır. Çalgı yapım ustaları pazarlama ve satış konusundaki düşüncelerini şu şekilde aktarmışlardır:

KK-1:

Yediden yetmiş yediye herkese satıyoruz. İl içi, il dışı, yurt dışı. Türkiye'nin her yerinde öğrencisinden profesyoneline hemen hemen bizi bilirler, yurt dışında da tabii ki biliniyoruz artık. Amerika'dan İsrail'e, Japonya'ya kadar klarnet gönderdik. Sipariş üzerine çalışıyoruz, yapıp da üç tane beş tane bir kenara koyalım olmadı, bazı kişiler de bize bundan hal yanyıyorlar. Mesela şu an sipariş verse biri, üç ay gün atıyoruz ona. Bunu da bilen bekliyor üç ay, yani hazırda hiç olmadı. Müzik mağazaları da bize bundan şikayet ediyorlar. Bizimki butik iş, bir de yaptığımız klarneti kime verdiğinizi çok iyi biliyorsunuz yani bir aile bir dostluk oluşuyor aranızda.

Görsel 31: Ahmet Özdemir Klarnet Atölyesi.

KK-2: *“Ordu’da verdiğim mağazalar var, başka yerlere isteyenlere gönderiyorum, aslında üzerine düşmüyorum, hem oyalanıyor hem vakit*

geçiriyorum, isteyene veriyorum, duvara süs için isteyen de oluyor. Yani ben bunu eğlence olarak yapıyorum yoksa parası için uğraşılmaz.”

KK-3: *“Ben kendim çalan kişilere bizzat satıyorum, mağazalara falan vermiyorum. Ismarlama sipariş üzerine yapıyorum.”*

KK-4: *“Bir pazar aramıyorum ben. Sipariş üzerine yapıyorum. Amatörce bu işi yapanlara satıyorum yani amatör müzisyenlere, müziği hobi olarak kullananlara.”*

KK-5:

Genelde okullar ile diyalogdayım. Halk eğitimler ile musiki cemiyetlerine de veriyorum. Benim müşterilerim genelde zincirlemedir, yani çocuk yaşta benden bağlama almış büyümüş üniversite bitirmiş kurs açmış, öğrencilerine yine gelip benden bağlama alıyor. Ben ilk bağlamamı sizden aldım diyen çok insan gördüm. Bu atölye elli yıla merdiven dayadı ve çok şükür burası bize yetiyor.

Görsel 32: Gönlüm Bağlama Atölyesi.

KK-6:

Yaptığım bağlamaları daha çok belli bir düzeyde bağlama çalan insanlar alır. Bu işe yeni başlayan insanlar değil de bu işte ilerlemiş olan insanlar alır. Piyasada öğrenci bağlaması diye tabir edilen bağlamalardan yapmıyorum. Sipariş üzerine veya boştaysam da yapıp tezgahıma asıyorum.

KK-7:

Müzik aletleri satan yerlere bu zamana kadar kemeçe vermedim, gidip de ben bu enstrümanı yaptım, satar mısınız diye bir talebim olmadı. Burayı ziyaret eden, bu işle uğraşan, duyup gelen kişiler var, bakıyor, deniyor, hoşuna giden varsa alıyor. Genellikle satışımız bu yönlü oluyor. Ben bunu çok yapayım götürüp müzikeyine satayım diye düşüncem olmadı. Sipariş üzerine oluyor genellikle.

KK-8: *“Ordu’daki asma davul çalan icracılara satıyoruz. Farklı model yapıyorsak onu da TRT sazlarına ve Samsun, civar illerdeki arkadaşlarımıza satıyoruz.”*

KK-9:

Benim amacım seri üretim yapıp öğrencilere saz yapmak değil, bu işi özel üretim olarak sipariş geldiği sürece kaliteli enstrüman çıkartmak, değerli ağaçlardan değerli malzemeler üretmek istiyorum. Yoksa seri üretim yapma gibi bir amacım yok yani. Çünkü piyasada çok afaki rakamlara satılıyor bağlama, 150-200 liraya bağlama satılırken ben on gün üzerinde çalışıp bir hafta çalışıp 200 liraya bağlama satmanın hiçbir anlamı yok yani.

KK-10: *“Bu işle ilgilenen icracılar, müzik öğretmenleri, okulunu okuyan kişilere, üniversite olsun güzel sanatlar liseleri olsun oralardaki öğrenciler istiyor. Sahne yapan insanlar değişik şeyler istiyor, sipariş üzerine yapıp satıyoruz.”*

Ustalardan edinilen bilgilerde, genellikle müşterinin talebi üzerine çalgıyı yaptıkları tespit edilmiştir. Seri üretim durumu gözlemlenmemiştir. KK-2 ve KK-5’in ellerinde satışa hazır bulundurduğu çalgılar olduğu gözlemlenmiştir. Ustaların geneli el emeğinin karşılığını bulamadığı için sipariş usulü yaptıklarını ve sattıklarını aktarmıştır. Atölye dışında enstrüman kursları veren KK-6, kendi ürettiği bağlamalar dışında müşterilerin taleplerine karşılık verebilmek için iş yerinde öğrenci bağlaması diye tabir edilen bağlamaları da dışarıdan temin edip sattığını aktarmıştır.

SONUÇ

Çalgılar, üretildikleri kültürün özelliklerini taşımakta ve o kültüre hizmet etmektedir. Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bölgesel olarak yerel kültüre göre çeşitli türlerde çalgı üretimi yapılmaktadır. Bu çalgılar temelden gelen örf-adet, gelenek-görenek kültürüne göre çeşitlenmekte ve icra edilmektedir. Ordu ili tarihsel olarak zengin bir kültürle harmanlanmış ve çalgılar geleneksel olarak bu doğrultuda üretilmiştir. Geniş bir müzikal kültüre sahip olan Ordu ilinde hem yerel anlamda hem genel anlamda dünya müzik kültüründe yer kazanmış çalgılar üretilmektedir. Bu çeşitlilik Ordu ilinin coğrafi konumu, kültürel etkileşim içinde olduğu çevre iller ve tarihsel sürecinde aldığı göçlerle ortaya çıkmış, güçlenerek devam etmiş ve etmektedir. Çalgı yapım ustalarının ürettikleri çalgı türlerine göre kendi yetenekleri kapsamında çalgıları geliştirme konusunda yeni arayışlar içinde bulunmaları geleneksel çalgı yapımcılığının gelişerek devam edeceği düşüncesini doğrulamaktadır.

Ordu ilinde güncel durumda çalgı yapım geleneğini sürdüren on usta tespit edilmiştir. Bu ustalardan Eren ÖZDEMİR, Alper YAVUZ, Çağberk ÖZATA ve Şahin AR’ın atölyeleri Altınordu’da, Lütfü ALKAN, Muzaffer UZUN ve Serkan CEYLAN’ın atölyeleri Perşembe’de, Fatih ÇAYLAK ve Celil GÜLER’in atölyeleri Ünye’de ve Hayri ŞENSU’nun atölyesi Fatsa’da bulunmaktadır. Bu ustalar çeşitli çalgılar ile kültüre katkı sunmaktadır. Bu çalgılar, bağlama ailesi, keman, kabak kemane, ud, tanbur, kemeçe, davul ve klarnettir (gırnatadır) .

Eren ÖZDEMİR, Serkan CEYLAN ve Şahin AR ustalar, usta çırak geleneği ile mesleğe başlamışlardır. Eren ÖZDEMİR ve Serkan CEYLAN hariç diğerlerinin farklı mesleklerle de ilgilendikleri tespit edilmiştir. Şahin AR ise öğrencidir. Alper YAVUZ, Çağberk ÖZATA, Lütfü ALKAN, Muzaffer UZUN, Fatih ÇAYLAK ve Celil GÜLER adlı ustalar çalgı yapımcılığına kendi çabaları, becerileri, araştırmalarıyla başlamış ve devam ettirmektedirler. Ustaların farklı mesleklerle uğraşma nedenlerinden biri, sadece çalgı yapımı ile geçimlerini sağlayamamaları, bir diğeri ise çalgı yapımına heves ve hobi ile başlamalarıdır.

Ustalardan bazıları standart ölçü ve yöntemleri kullanırken, bazıları deneme yanılma yoluyla elde ettikleri ölçüleri kullanmaktadır. Örneğin; Muzaffer UZUN

usta kemençelerini standart ölçülere göre daha geniş yapmaktadır. Bazı ustalar ise standart ölçü ve yöntemleri geliştirmekte ve alışılmışın dışına çıkarak farklı malzeme ve kalıplarda çalgı üretmektedir. Örneğin; çalgı yapım ustalarından Eren ÖZDEMİR, Lütfü ALKAN, Celil GÜLER, Çağberk ÖZATA ve Şahin AR ustaların kendilerine özgü çalgı tipleri oluşturduğu görülmektedir.

Eren ÖZDEMİR usta kendilerinin tasarladığı yapay malzemeden “*taş klarnet*” üretmiştir. Üretilen bu çalgının tonalite olarak daha güçlü bir ses elde etmek amacı ile yapıldığı ve görsel olarak klasik tarzın dışında bir renk amaçladığı tespit edilmiştir.

Lütfü ALKAN usta kendi tasarımı olan keman kemençe görünümünde “*kemanice*” çalgısını üretmiştir. Bu çalgıda ise geleneksel görünümün dışına çıkıldığı fakat icra tekniği ve tonalite dışına çıkılmadığı ve tamamen görsel olarak değişikliğe gidildiği tespit edilmiştir.

Celil GÜLER usta deneme yanılma yolu ile standart ölçülerin üzerine çıkarak, teknesi daha derin ve bas ses elde edilen bir “*bas kemençe*” üretmiştir. Ürettiği çalgıda tonalite gürlüğünü ve çalgının boyutunu geliştirmeyi amaçlamış olduğu tespit edilmiş, çalım tekniği ve görseelliğinin klasik olarak aynı olduğu gözlemlenmiştir.

Çağberk ÖZATA usta bağlamanın ses deliğini teknenin sırt kısmına yani bombeli tarafına açarak klasik bağlamaya oranla daha tok ve bas ses elde etmiştir. Çalgının icra tekniğine ve görseelliğine müdahale etmediği tespit edilmiştir.

Şahin AR usta ise “*dar kasa bağlama*” , “*yaren saz*” ve “*perdesiz bağlama*” denemeleri yapmıştır. Ürettiği çalgılar tamamen güncel kullanıma kolaylık sağlamak amacıyla üretilmiş ve görselde daha dar yapıda bir çalgı sağlamış, icra tekniğinde herhangi bir değişikliğe sebebiyet vermemiştir. “*Dar kasa*” bağlamada tamamen geleneksel bağlama görünümü yansıttığı, sadece çalgıyı hem sahne hem de klasik kullanım amaçlı ürettiği ve teknesini oval değil alışılmışın dışında kesik yaptığı tespit edilmiştir. “*Yaren saz*” bağlamada ise yine sahne kullanımını amaçlanmış, çift katlı görünümde biri uzun sap diğeri kısa sap formlarında, uzun saplı olanı perdesiz tasarlayarak geleneksel bağlamanın dışında bir çalgı ürettiği tespit edilmiştir.

Mesleğin tarihsel durumuna bakıldığında, görüşme yapılan ustaların arasında mesleğini altmış-altmış beş yıl aralığında icra eden iki usta, kırk-kırk beş yıl aralığında icra eden bir usta ve yirmi-yirmi beş yıl aralığında icra eden iki usta bulunmaktadır. Ustaların icra dönemleri ve bu mesleği öğrendikleri kişiler de göz önünde bulundurulduğunda uzunca bir süreçle karşılaşmaktadır. Bu doğrultuda, geçmişte teknolojik olarak zor şartlarda yapılan meslek, günümüzde daha kolay yapılan bir duruma gelmiş, bu durum geleneksel anlamda çalgılardaki sistematik durumu etkilemiş ve el işçiliğini azaltmaya başlamıştır. Ağaç bulumu zorlaşmış ve ithal ağaçlara yönelme olmuştur. Örneğin; özellikle bağlama yapımcıları geçmişte oyma yöntemi ile bağlama yaparken günümüzde daha çok yaprak bağlama üretimlerine yönelmiştir ve oyma dut diye tabir edilen değerli bağlamalar birçok usta tarafından sipariş alındığı takdirde üretilmeye başlamıştır. Bu durum çalgının tarihsel sürecinde kazandığı geleneksel yapısını olumsuz etkilemiştir. Mevcut durumda çalgı yapım tekniklerinin öğrenimi kaynaklardan ve ustalardan değil daha çok internet ortamında öğrenilir hale gelmiştir. Bu durum geleneksel aktarıma zarar vermektedir. Hazır malzeme teminine yönelim artmıştır. Özellikle bağlama yapımında hazır malzeme temini ve yapay malzeme kullanımı yapımcılıkta geleneksel süreci değiştirmeye ve geleneksel çalgı yapımcılığı tekniklerinin devamlılığı yönünden tehlike oluşturmaya başlamıştır.

Usta çırak ilişkisinin genel olarak az görülmesi ve çoğu ustanın kendi çabalarıyla çalgı yapımına başlaması ve devam ettirmesi geleneksel anlamda çalgı yapımcılığının azalma ve giderek yok olma riski altında olduğunu göstermektedir. Eski ustalardan mesleğe devam eden Lütfü ALKAN, Muzaffer UZUN ve Hayri ŞENSU bulunmaktadır. Şu an için bu ustaların geleneksel yapının son ürünlerini verdiği düşünülmektedir. Eski ustalardan mesleği devralıp devam ettiren Eren ÖZDEMİR ve Serkan CEYLAN vardır. Bu ustaların yaşlarının genç olması ve eski ustalardan bu mesleği öğrenmeleri, geleneksel yapım geleneğini bir sonraki kuşağa aktarma konusunda önemlidir. Mesleğin güncel durumuna bakıldığında, ustaların yanında çırak yetiştirememeleri, mesleğin geleceği açısından tehlike oluşturmaktadır. Ustalar bu durumu, yanlarında yetiştirebilecek kişiler bulamadıklarını, kimsenin bu işe hevesli olmadığını ve maddi olarak buna güçleri olmadığından yetiştiremedikleri şeklinde aktarmıştır. Ayrıca meslekte yeni sayılabilecek ustalardan Fatih ÇAYLAK, Celil GÜLER, Çağberk ÖZATA ve Şahin

AR ustaların algılar üzerindeki denemeleri yeni arayışlar içerisinde olduklarını göstermekte ve mesleğe gelecek yıllar için olumlu gelişmeler yaşatacaklarını düşündürmektedir.

Pazarlama ve satış durumunda ise yapımılar, müşterilerin çalgının işçiliğinden ve kalitesinden önce fiyatına baktığını, müzisyen kalitesinin ve çalgı kalitesinin düşmesinden dolayı bu durumun önüne geçmek için algıları sipariş usulü yaptıklarını aktarmıştır. Bu durum el işçiliğinin fiyat-kalite denkleminde olduğunu ve ustaların pazarlama konusunda kaliteyi fiyat bazlı olarak müşteriden müşteriye değiştirdiklerini göstermektedir. Ustalar internet ortamında satılan ucuz ve kalitesiz algılar nedeni ile sağlıklı bir pazar bulamamakta ve genel olarak atölyelerinde satış yapmaktadır. Yalnızca Muzaffer UZUN usta ve Serkan CEYLAN usta hem atölyelerinde satış yapmakta hem de müzik mağazalarına çalgı vermektedir. Diğer ustalar atölyelerinde satış işlemini gerçekleştirmektedir. Bunun yanında piyasada hazır malzemelerden üretilen ve çok ucuza satışı yapılan çalgıların, yapımıları maddi açıdan etkilediği ve kendilerinin de mesleği yaşatmak adına bu ürünlere istemeyerek de olsa yöneldiği görülmüştür. Bu durumun el işçiliğine ve gelenekselliğe zarar vermekte olduğu tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Açın, C. (1994). *Enstrüman Bilimi (Organoloji)*. İstanbul: Yenidoğan Basımevi.
- Ali, F. (2017). *Müzik ve Müziğimizin Sorunları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Akyol, A. (2019). *İbn Haldun'da Kültür ve Medeniyet Tasavvuru*. Ankara: Elis Yayınları.
- Ayas, G. (2015). *Müzik Sosyolojisi, Sorunlar-Yaklaşımlar-Tartışmalar*. İstanbul: Doğu Kitapevi.
- Balcı, A. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknikleri ve İlkeler*. Ankara: Pagem Akademi.
- Kahraman, B., Tebiş, C. (2014). *Mahmut Ragıp Gazımihal'den Seçme Müzik Makaleleri-II*. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Can T., Turhan S. (2007). *Ordu Türküleri*. Ankara: Ordu Belediyesi Kültür Yayınları.
- Günay, E. (2011). *Müzik Sosyolojisi, Sosyolojiden Müzik Kültürüne Bir Bakış*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Günay, E., Özdemir M.,A. (2006). *Müzik Öğretimi Teknolojisi ve Materyal Geliştirme*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Güvenç, B. (1970). *Kültür Kuramında Bütüncülük Sorunu Üzerine Bir Deneme*. Ankara: Hacettepe Basımevi.
- Güvenç, B. (2019). *Kültür'ün abc'si*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Işık, İ. (1995). *Kültürümüzün Kimliği*. İstanbul: Beyan Yayınları.
- Işık, S. T. (2015). Türkiye'de Organoloji Çalışmaları, *Dergi Park*, 6 (1).
- Mimaroglu, İ. (1995). *Müzik Tarihi*. İstanbul : Varlık Yayınları.
- Pala, H. (2015). *Ordu Tarihinde Olaylar ve İnsanlar*. İstanbul: Gece Kitaplığı Yayımevi.
- Somakçı, P. (2016). Geleneksel Türk Müziği'ne Özgü Çalgıların Organolojik Gelişimi, *Konservatoryum*, 3 (1).
- Şen, H. O. (2003). *Sadeddin Kaynak*. Ankara: TRT Müzik Dairesi Başkanlığı.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme, *Dergi Park*, 24.
- Uluç, M. Ö. (2006). *Müzik Sözlüğü*. Ankara: Yurtrenkleri Yayımevi.
- Yener, S. (2001) Ordu'da Folklor. Öcal Serdar Yıldırım (Ed.), *Dünden Bugüne Ordu* , (s. 87-112). Konya.

İNTERNET KAYNAĞI

Demir, N. (2017). *Ordu İli ve Yöresinde Sona Ermekte Olan Meslekler ve Bu Mesleklerin Gelecek Nesillere Aktarılması Sorunu*, <https://www.kulturportali.gov.tr/mrepo/eKitap/eb-OrduIliVeYoresindeSonaErmekteOlanMeslekler/5/> 25.03.2020.

Güney, N. (2019). *Ordu 'da El Sanatları*, <https://memleketordu.net/orduda-el-sanatlari/> 25.03.2020.

Işık, S., T. Uslu, R. (2012). *Türk Müziğinde Ağaç ve Çalgı Yapım Bibliyografyası* <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423866379.pdf> 14.02.2020.

Özgürce, G., Yavuz, C. (2006). *El Sanatları Ürünlerinin Bulunduğu Yöreye Sosyo-Ekonomik Etkileri ve Katkıları (Ordu İli Örneği)*, <http://earsiv.odu.edu.tr:8080/xmlui/handle/11489/586> 25.03.2020.

Yöre, S. (2011). *Sanat ve Bilim Olarak Müzik ve Müzikologların Çalışma Alanı*, <http://www.musikidergisi.net/?p=1894> 15.02.2020.

URL 1, <https://sozluk.gov.tr> 21.02.2020.

URL 2, <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-51114/calgi-yapimciligi.html> 14.02.2020.

URL 3, <https://tr.m.wikipedia.org/wiki/abanoz> 05.03.2020.

URL 4, <https://images.app.goo.gl/wVnLUjkwQ3rsnc4A> 05.03.2020.

SÖZLÜ KAYNAKLAR

KK 1: Eren Özdemir (1983) Ordu (Altınordu) (Kişisel Görüşme: 08.08.2019)

KK 2: Muzaffer Uzun (1946) Ordu (Perşembe) (Kişisel Görüşme: 17.12.2019)

KK 3: Lütfü Alkan (1937) Ordu (Perşembe) (Kişisel Görüşme: 17.12.2019)

KK 4: Hayri Şensu (1950) Ordu (Fatsa) (Kişisel Görüşme: 16.12.2019)

KK 5: Serkan Ceylan (1977) Ordu (Perşembe) (Kişisel Görüşme: 29.09.2019)

KK 6: Fatih Çaylak (1988) Ordu (Ünye) (Kişisel Görüşme: 15.02.2020)

KK 7: Celil Güler (1977) Ordu (Ünye) (Kişisel Görüşme: 22.02.2020)

KK 8: Alper Yavuz (1993) Ordu (Altınordu) (Kişisel Görüşme: 24.02.2020)

KK 9: Çağberk Özata (1991) Ordu (Altınordu) (Kişisel Görüşme: 08.02.2020)

KK 10: Şahin Ar (2001) Ordu (Altınordu) (Kişisel Görüşme: 01.02.2020)

EKLER

EK-1. Görüşme Formu

İsim Soy İsim :

Yaş :

Görüşme Tarihi:

Görüşme Yeri :

Konu İle İlgili Sorular:

1. Yaptığımız röportaj tez çalışmasında kullanılacaktır, buna izniniz var mı?
2. Bu işe nerede ve nasıl başladınız?
3. Sadece bu işi mi yapıyorsunuz? Yaptığımız başka işler de var mı?
4. Yaptığımız çalgı tipolojileri nelerdir?
5. Geleneksel anlamda çalgıları nasıl yapıyorsunuz?
6. Kendinize has yaptığımız çalgılar var mı?
7. Bir çalgının yapımı ne kadar zaman alıyor?
8. Müzikal anlamda becerileriniz var mı? Yaptığımız çalgıları bu anlamda kontrol edebiliyor musunuz?
9. Ordu müzik kültürüne ait çalgıları yapıyor musunuz?
10. Yaptığımız çalgıları kimlere satıyorsunuz?
11. Yanınızda çırak yetiştiriyor musunuz?

EK-2. Görüşmeler

İsim Soy İsim : Eren ÖZDEMİR

Yaş 36

Görüşme Tarihi: 08.08.2019

Görüşme Yeri : Altınordu/Ordu

K.K.1. Eren ÖZDEMİR (Klarnet Yapımcısı)

Araştırmacı: Bu işe nerede ve nasıl başladınız?

KK-1: Bu işe ustamız dede Ahmet ÖZDEMİR'in yanında çok küçük yaşlarda başladık. Abiyle birlikte yapıyoruz bu işi sonradan kardeş geldi ama hepimiz küçük yaşlardan beri yapıyoruz.

Araştırmacı: Dedeniz size öğretmek mi istedi yoksa siz mi yanında göre göre bir şekilde yetiştiniz?

KK-1: Aslında her dede torununa mesleğini öğretmek ister, dede de mesleğini haliyle öğretmek istedi. Biz onun yanında çocukluğumuzu geçirirken bir yandan da mesleği öğrenmişiz, yıllar geçtikten sonra da bu mesleği yapıyoruz.

Araştırmacı: Peki sadece bu işi mi yapıyorsunuz yoksa yaptığınız başka işler de var mı?

KK-1: Sadece şu an için mesleğimiz klarnet üretmek ama tabii ki birçok bilgiye de sahip olduğumuz için farklı müzik aletlerini de tamirat olarak düzenlediğimiz oluyor, genel anlamda klarnet işi yapıyoruz.

Araştırmacı: Bunun dışında yaptığınız çalgı tipleri nelerdir?

KK-1: Zurna da yaptık. Onun dışında yeri geldi flüt tarzı şeyler yaptık ama geneli klarnet çeşitleri, La klarnet, Sol klarnet, Si bemol klarnet bunları üç çeşit yapıyoruz.

Araştırmacı: Geleneksel anlamda çalgıları nasıl yapıyorsunuz?

KK-1: Ordu'da, klarnetin tuşlarını bazı fonksiyonlarını tam olarak kullanmayanlar var, daha kolay kısa yoldan çalabilecekleri şekilde, mesela bir tuşu eksik olabiliyor ya da kendine özel bir tasarım istiyor, o şekilde yapabiliyoruz ama genelinde yine aynı standartlarında yapıyoruz.

Araştırmacı: Kendinize has yaptığınız çalgı tipleri var mı?

KK-1: Klarnet konusunda farklı materyal olur ağaç olur onlardan yapıyoruz. Mesela dededen sonra taş klarnet yaptık, taştan sonra farklı ağaçlardan denedik yaptık.

Araştırmacı: Peki en iyi şu ağaçtan olur dediğiniz bir ağaç tipi var mı?

KK-1: Dünya genelinde abanoz dediğimiz ağaçtan yapılır, abanoz bulumu temin etmesi zor bir ağaç. Türkiye’de gl ağacı bulduk ondan ürettik, zeytin ağacından ürettik onun dışında yapay malzeme olan taş var ondan da üretim yapıyoruz ama genelde herkesin de tercih ettiği abanozdan yapılır.

Araştırmacı: Bir çalgının yapımı ne kadar zaman alıyor?

KK-1: Standartlarda bir hafta on beş gün arası sürüyor ama özel tasarımlar yaptığımız klarnetlerde farklı ustalarla modelleme yapıyoruz sekiz ayı falan buluyor. Hsn abinin (Hsn şenlendirici) elindeki klarnet, tuşe klavye aksamları işlemelidir, çoğu yerinde pırlanta kullanılmıştır yani biraz da kuyumculuk sektörüne giriyor, ondan dolayı zamana yaydığımız zaman sekiz ayı buluyor. Ama beş kişilik ekiple ortalama bir haftada çıkarıyoruz.

Araştırmacı: Müzikal anlamda becerileriniz var mı? Yaptığımız çalgıyı bu anlamda kontrol edebiliyor musunuz?

KK-1: Kontrolünü sağlıyoruz akorduna bakacak bilgimiz var. Ama profesyonel anlamda birine aldığımız zaman keyif vermeyebilirim, öyle bir eksiğimiz var, o da neden? Yıllardır kendimize ait klarnetimizin olmaması. Yaptıklarımız yapıldı satıldı kendimize yapamadık.

Araştırmacı: Ordu müzik kültürüne ait algıları yapıyor musunuz?

KK-1: Klarnet yapıyoruz, klarnetin dışında zurna isteyen olduğunda onu da yapıyoruz. Zamanında çok zurna yaptık sonra ara verdik klarnete döndük. Başka da yapmıyoruz.

Araştırmacı: Yaptığımız algıları kimlere satıyorsunuz?

KK-1: Yediden yetmiş yediye herkese satıyoruz. İl ii, il dışı, yurt dışı. Türkiye’nin her yerinde öğrencisinden profesyoneline hemen hemen bizi bilirler, yurt dışında

da tabii ki biliniyoruz artık. Amerika'dan İsrail'e, Japonya'ya kadar klarnet gönderdik.

Araştırmacı: Şehir merkezinde herhangi bir mağazada satışınız var mı?

KK-1: Hayır, olmaz bizim klarnetimiz, çünkü sipariş usulü çalıştığımız için kendimizin klarneti olmaması gibi yapıp da üç tane beş tane bir kenara koyalım olmadı, bazı kişiler de bize bundan hal yanyorlar. Mesela şu an sipariş verse biri üç ay gün atıyoruz ona. Bunu da bilen bekliyor üç ay, yani hazırda hiç olmadı. Müzik mağazaları da bize bundan şikayet ediyorlar. Bizimki butik iş. Bir de yaptığımız klarneti kime verdiğinizi çok iyi biliyorsunuz, yani bir aile bir dostluk oluyor aranızda. Antep'e gitsem evim var, Türkiye'nin neresine gitsem, tatile çıkıyorum mesela gezerken iki gün ondayım üç gün ondayım.

Araştırmacı: Yanınızda çıracak yetiştiriyor musunuz?

KK-1: Bir nevi aile mesleği haline gelmiş bizde, çünkü bu işe sabır gösterecek insanlar ailende var, şu an için konuşmak gerekirse dışarıdan gelen çıracaklar daha rahat olabilir ama zamanında köydeyiz kırsaldayız köyde zaten kimse kalmadı. Köyün gençleri yanımıza geldiği zaman, "Sen bundan çok para kazanıyorsun, neden buradasın?" diyebiliyordu yani ister istemez. Burada yetiştirmek istiyoruz aslında, eli yatkın kişileri de araştırıyoruz ki nasıl verim alabiliriz? Nasıl öğretiriz? Çünkü baktığım zaman bir altı ay sabır göstermesi gerekiyor bu mesleği öğrenebilmesi için. El üretimi hali ile bir bilgisayar otomasyon makine sistemi olmadığı için.

Araştırmacı: Bu zamana kadar kaç kişi yetiştirmiş olabilirsiniz?

KK-1: Köyden bir komşumuzu yetiştirdik, yıllarca beraber büyüdük iyi de bir ustadır ama şu an yüksek gerilim işinde çalışıyor. Tabii ki işi öğrendi ilerde bir araya yine geleceğiz. Sonra, eniştem var Ankara'da o yetişti, kardeşim var o biraz icracılığına heveslendi ama bakım onarımını yapıyor şu an, bizim kadar a'dan z'sine hakim değil ama yetişiyor, bizden sonra o da yapar. Dedem bize zaten "Yapmayın torunum oturun yanıma, bırak yapmayın sadece gör, aklına gelirse bir gün bu sana lazım olur" derdi, "Dede gör gör nereye kadar?" falan diye konuşurduk. Yani kesinlikle ustalığın temeli göz ustalığı el ustalığı sonradan geliyor.

Araştirmacı: Yaptığımız röportaj tez çalışmasında kullanılacaktır, buna izniniz var mı?

KK-1: Evet her şekilde iznimiz var. Tez konusunda elimizden gelen yardımı yaparız. Gerekirse eski hocalar lazım olur, kültür nereden başlamış onlar daha iyi bilir yani, bugün dedemin dostları var 80-85 yaşında klarnet çalan ustaları var bunlar bilir. Klarnet Ordu'ya nereden gelmiştir? Kim getirmiştir? Bizim bildiğimiz Kara Mustafa var ustası oluyor, vefat edeli çok olmuş, onlar bilir.

Görsel 33: KK 1 Atölye.

İsim Soy İsim : Muzaffer UZUN

Yaş 73

Görüşme Tarihi: 17.12.2019

Görüşme Yeri : Perşembe/Ordu

K.K.2. Muzaffer UZUN (Kemençe Yapımcısı)

Araştırmacı: Bu işe nerede ve nasıl başladınız?

KK-2: Ben bu işe çocukluğumda bahçede inekleri yayarken başladım, on dört yaşında falandım altmış sene önce. O zamanlar kemençenin yapılmışını görmüştüm, mevkiimde çalanlar vardı. Bu kemençenin sesi çok hoşuma gitti sevdim ben kemençenin sesini, dedim ki acaba ben de yapabilir miyim? Rahmetlik babam evden gittikten sonra ben bir torbanın içerisine keser testere koyuyordum bir de balta, yaş kızılağacı kesip yıkıyordum yere onu yonuyordum (Ustanın anlatımıyla ağacı oyma işlemi), bir kütük alıyordum ondan gerisini atıyordum babam görmesin diye. O zaman çocukluk dönemi, olsun da nasıl olursa olsun yapıyordum, bugünkü gibi değildi. Keserle oyuyordum içini, kapak yoktu kartondan yapmıştım, tel yok misina bağlamıştım, sesi çıkıyor ayar yapmayı bilmiyorum mesela, çalmayı bilmiyorum, kimse duymasın diye evin arka taraflarına gidip çalmaya çalışıyordum, birden arkama döndüm baktım babam arkamda duruyor. Öyle bana baktı baktı gitti, hiçbir şey demedi. Bana bağırmadı diye ben bundan cesaret aldım, avluda bir kiraz ağacı vardı, kiraz kurumaya durmuştu yıktım onu. Kiraz ağacından yaptığım biraz daha iyi oldu. Evimizin yanında yaylacı komşularımız vardı onların evinin üzerinde hartama vardı onlardan onu isteyip kiraza kapak yaptım taktım, biraz daha güzel oldu. Derken biraz biraz duyuldum. O zamanlar yapıyordum beş liraya satıyordum tanesini. Tabi askere gittim geldim daha güzel kemençe yaptım. O kemençeyle Almanya'ya gittim göstermek için, orada bir başkasına hediye ettim. Geri döndükten sonra evin altına bir market açtım. O sıra benim biraderin dünürü kemençe yaptığımı duydu benden kemençe istedi, tabi takım taklavat yok neyle yapayım, rahmetlik babamın rendesi vardı keseri vardı o günün hükmünde. Neyse atölyeye gittim biçtirdim iki kemençe yaptım birini ona biri bana, sonra hep duyuldum ben şimdi burada. Sonra evin yanında bir ağaç vardı kestim ne kadar çıkarsa kemençe yaptım. Ordu'ya gittim,

Ordu'da Cebeci'nin yanında müzik aleti satan yer var, oradan sekiz on takım tel istedim. "Ne yapacaksın bu kadar teli?" dedi, kemeçe yapıyorum dedim. "Var mı yapılmış?" var, buradan doldurdum çuvala götürdüm. Baktı, dedi ki bana, "Seninle birlikte çalışalım" dedi. Ben söz veremeyeceğim dedim, ağaç bulmam zor atölye yok malzeme yok, neyse götürdüğüm kemeçeleri ona bıraktım. Zamanla ağaç verenler oldu iş büyüdü gitti. Bine yakın kemeçe yaptım bu zamana kadar.

Araştırmacı: Sadece bu işi mi yapıyorsunuz? Yaptığınız başka işler de var mı?

KK-2: Başka yaptığım işler var. Zamanında mobilya işinde çalıştım, kuzine soba işinde çalıştım, tel işinde çalıştım, fındık sepetleri yapıyordum zamanında, tüfek yapıyordum.

Araştırmacı: Yaptığınız çalgı tipolojileri nelerdir?

KK-2: Şimdilik kemeçe ile oyalanıyorum başka çalgı yapmadım.

Araştırmacı: Geleneksel anlamda çalgıları nasıl yapıyorsunuz?

KK-2: Kemeçenin ölçüsü olmaz. İster dar yap ister geniş yap. Dar yaparsan çubuk gibi olur, belirli bir ölçüde yaparsan yakışıklı olur.

Araştırmacı: Ölçüyü göz kararı mı belirliyorsunuz?

KK-2: Göz kararı değil, ben ölçüyorum yaparken. Yukarıyı 7 yapacaksam aşağıyı 11 yapıyorum 11,5 yapıyorum görünüm alsın diye. Boyu 42 cm olan da var 44 cm olan da var mesela.

Araştırmacı: Kendinize has yaptığınız çalgı tipleri var mı?

KK-2: Yaptığım kemeçeler bana hastır, gören, çalan bu işle ilgilenen biri benim yaptığımı anlar.

Araştırmacı: Bir çalgının yapımı ne kadar zaman alıyor?

KK-2: Tek bir kemeçenin yapımı bir hafta sürüyor. Ben elde yapıyorum çünkü makinem yok. Bir keser bir bıçakla yapıyorum.

Araştırmacı: Müzikal anlamda beceriniz var mı? Yaptığınız çalgıları bu anlamda test edebiliyor musunuz?

KK-2: Azıcık çalışıyorum. Akordunu falan yapıyorum test edebiliyorum.

Araştirmacı: Ordu m¼zik k¼lt¼r¼ne ait başka algılar yapıyor musunuz?

KK-2: Orayı o kadar anlayamıyorum fakat kendi becerilerimle kemençe yapmayı ¼ğrendim, sadece onu yapıyorum.

Araştirmacı: Bu yaptığınız algıları kimlere satıyorsunuz?

KK-2: Ordu’da verdiğim mağazalar var, başka yerlere isteyenlere gönderiyorum, aslında üzerine d¼řm¼yorum, hem oyalanıyor hem vakit geeriyorum, isteyene veriyorum, duvara s¼s için isteyen de oluyor. Yani ben bunu eğlence olarak yapıyorum yoksa parası için uğraşılmaz.

Araştirmacı: Yanınızda ıracak yetiştiriyor musunuz?

KK-2: Meraklı kimse yok ki, kendi çocuğum bile heves etmiyor. Anadolu Ajansı’nın muhabiri geldi buraya, dedi ki “Burada Halk eğitim yok mu? Mesleği ¼ğretmen için seni hiç mi tanıtmadılar?” dedi.

Araştirmacı: Yaptığınız r¼portaj tez çalışmasında kullanılacaktır, buna izniniz var mı?

KK-2: Var.

G¼rsel 34: KK 2 At¼lye.

İsim Soy İsim : Lütfü ALKAN

Yaş 82

Görüşme Tarihi: 17.12.2019

Görüşme Yeri : Perşembe/Ordu

KK-3: Lütfü ALKAN (Bağlama, Keman, Ud, Tanbur, Kemençe Yapımcısı)

Araştırmacı: Bu işe nerede ve nasıl başladınız?

KK-3: Bu sorunun cevabı biraz uzun hikaye. Dayım vardı bağlama yapardı, bende beş-altı yaşlarında kendi kendime bağlama çalmayı öğrendim. Dayım rahmetli olmadan önce bana bir bağlama yapmıştı, o bağlama ile bir-iki sene çaldım, ondan sonra da yapma merakı bende başladı. Bu işe Perşembe’de başladım. Başladığım yıl da 1955 yılı. Çalmayı öğrenince kendi kendime sonradan yapma merakı da başladı.

Araştırmacı: Sadece bu işi mi yapıyorsunuz? Yaptığınız başka işler de var mı?

KK-3: Emekli öğretmenim. Kayık işi yaptım, kendi evimi kendim yaptım.

Araştırmacı: Yaptığınız çalgı tipolojileri nelerdir?

KK-3: Ud, tanbur, kemençe, bağlama çalgılarını yapıyorum. Nefesliler hariç diğer çalgıların da tamirini yapıyorum.

Araştırmacı: Geleneksel anlamda çalgıları nasıl yapıyorsunuz?

KK-3: Geleneksel anlamda ölçülerine göre yapıyorum. Kemençenin klavyesini düz değil de biraz keman gibi oval yapıyorum, sebebi de akordu bozuk hissi vermesin diye.

Araştırmacı: Kendinize has yaptığınız çalgı tipleri var mı?

KK-3: Keman ile kemençe arasında bir çalgı yaptım. Adı “Kemanice”. Kemanımsı dört telli bir kemençe. Dört telli, beş telli isteğe göre kemençe de yaptım. Yaptığım çalgıları da eline alan bunu Karakaş (ustanın lakabı) usta yapmıştır der.

Araştırmacı: Bir çalgının yapımı ne kadar zaman alıyor?

KK-3: Yaptığımız algıya göre değişiyor. Tekne hazırsa bir haftada çıkıyor (bağlama). Oyma yaptığımda, yaşken oyduğum için bir-iki ay kurumaya bırakıyorum. Ud ve tanbur malzemeleri hazırsa on güne yapılıyor.

Araştırmacı: Müzikal anlamda becerileriniz var mı? Yaptığınız algıları bu anlamda kontrol edebiliyor musunuz?

KK-3: Evet kontrol edecek kadar çalmayı beceriyorum, genelde ud ve bağlama çalarım.

Araştırmacı: Ordu müzik kültürüne ait algıları yapıyor musunuz?

KK-3: Bağlama ve kemençeyi yapıyorum.

Araştırmacı: Bu yaptığınız algıları kimlere satıyorsunuz?

KK-3: Ben kendim çalan kişilere bizzat satıyorum, mağazalara falan vermiyorum. Ismarlama sipariş üzerine yapıyorum.

Araştırmacı: Yanınızda ırak yetiştiriyor musunuz?

KK-3: İki tane yetiştirdim ama devam etmediler. şu an yanımda yetişen yok.

Araştırmacı: Yaptığınız röportaj tez çalışmasında kullanılacaktır, buna izniniz var mı?

KK-3: Benim için bir mahsuru yok.

Görsel 35: KK 3 Atölye.

İsim Soy İsim : Hayri ŞENSU

Yaş 69

Görüşme Tarihi: 16.12.2019

Görüşme Yeri : Fatsa/Ordu

KK-4: Hayri ŞENSU (Ud Yapımcısı)

Araştırmacı: Bu işe nerede ve nasıl başladınız?

KK-4: Bu işe önce çalma ile başladım. Fatsa'da bir derneğimiz vardı bizim, orda ud kursuna giderek başladım. Sonra aradan zaman geçti, el becerim baya artmıştı, bütün aletlerini kullanabiliyordum. O zaman bir ud kırıldı İstanbul'a gönderdi hocam, orada da yapamayız demişler üç ay sonra geri geldi ud. Sordum nesi var bu udun diye. Sonradan dedim ben bunu yaparım. Başka bir kırık udun yapraklarını kullanarak onu yaptım. Sonra bir tane daha ud gönderdiler, onun da klavyesi arızalıymış, onu da yapınca bende bir heveslik başladı. Sonra evin altında bir dairemiz vardı orada kendime atölye kurdum. O zamanlar yirmi bir, yirmi iki yaşındayım. Öyle başladım ama başarılı olamadım tabi. O zamanlar internet yok sosyal medya yok, görsellik yok. İstanbul'a gittim, birkaç yapımcının yanında sipariş verecekmiş gibi gidip dört-beş saat oturup çay içerek muhabbet ederek yaptıklarını gözlemledim, birkaç gün bunları üst üste tekrarladım, biraz bir şeyler kapmaya çalıştım. Yavaş yavaş bu işe gönül verdim ama sonra bıraktım. 1986 yılı falandı Kars'ta bir dağ köyünde öğretmenlik yapıyordum, o zamanlar sadece TRT kanalını izleyebiliyorduk. Bir fasıl izliyorum TRT'de çok hoşuma gitti benim, izlerken ud yeniden gözümün önüne geldi. O gece uyumadım. Sabah aldım testereyi keseri okulun bir-iki sırasını kestim, önce bir kalıp yaptım sonra bir ayda bir şeyler çıkarttım ama pekiyi olmadı sonradan kırdım ben onu. Yine bir heveslik başladı, sonra malzeme topladım ikinciyi yaptım, üçüncüyü, dördüncüyü derken yavaş yavaş yürümeye başladı. O zamanlar Ünye'ye Cafer AÇIN'ın yaptığı bir ud getirmişler. O zaman ben örnek olarak beş yüz liraya yaparken bir udu, o gelen ud o zamanki para ile yirmi bin lira civarında bir fiyatta. Baktım, bunun aynısını ben de yaparım dedim. O zaman sana ağaç getirelim yap dediler, yaptım. İki bin liraya falan öyle bir ud yapmıştım. Çok güzel bir ud oldu hala kullanılıyor, şu an kırk bin

lira verseler satmazlar, öyle bir ud oldu. Ondan bir sene sonra falan kendime de bir ud yaptım, otuz sene oldu, o da parayla değışilmez. Yani böyle başladım ben bu işe.

Araştırmacı: Sadece bu işi mi yapıyorsunuz? Yaptığınız başka işler de var mı?

KK-4: Emekli öğretmenim ben, çiçeklerle uğraşıyorum, bahçem var meyve işleri ile uğraşıyorum, koro şefliği yapıyorum. Fatsa Halk eğitimde üç sene koro çalıştırdım sonra ara verdim, arkadaşların ısrarı sonucu bu sene tekrar başladım.

Araştırmacı: Yaptığınız çalgı tiplerini nelerdir?

KK-4:Uddan başka hiçbir çalgı yapmadım.

Araştırmacı: Geleneksel anlamda çalgıları nasıl yapıyorsunuz?

KK-4: İTÜ'den, Cafer AÇIN'ın standartlarına göre, ölçülerine göre yapıyorum.

Araştırmacı: Kendinize has yaptığınız çalgı tipleri var mı?

KK-4: Ud üzerinde kendime has uyguladığım teknikler var. Mesela, kullandığım mızraplığı şu anda hiç kimse kullanmıyor, yapmıyor. Kendime has bir simgem var.

Araştırmacı: Bir çalgının yapımı ne kadar zaman alıyor?

KK-4: Üç ayda falan yapıyorum. Burgu ve tel hariç her şeyini kendim yaptığım için biraz zamana yayıyorum.

Araştırmacı: Müzikal anlamda becerileriniz var mı? Yaptığınız çalgıları bu anlamda test edebiliyor musunuz?

KK-4: Ben kırk seneden fazladır ud çalıyorum. Tabii ki bu anlamda test edebiliyorum.

Araştırmacı: Ordu müzik kültürüne ait çalgılar yapıyor musunuz?

KK-4: Hayır, sadece ud yapıyorum.

Araştırmacı: Yaptığınız çalgıları kimlere satıyorsunuz?

KK-4: Bir pazar aramıyorum ben. Sipariş üzerine yapıyorum. Amatörce bu işi yapanlara satıyorum yani amatör müzisyenlere, müziği hobi olarak kullananlara.

Araştırmacı: Yanınızda çırak yetiştiriyor musunuz?

KK-4: Ben sürekli çalışmadığım için bir hobi odası gibi düşünün, bir ay çalışmadığım oluyor, on gün çalışmadığım oluyor, çırak yetiştirmek için ona zaman ayırmak gerekiyor. Dolayısıyla yetiştiremiyorum.

Araştırmacı: **Yaptığımız röportaj tez çalışmasında kullanılacaktır, buna izniniz var mı?**

KK-4: Ben gençlere her zaman bu konuda destek olmak, yardımcı olmak isterim. O konuda sıkıntı yok.

(Covid-19 salgın hastalığından dolayı KK-4 Atölye fotoğrafları eklenememiştir.)

İsim Soy İsim : Serkan CEYLAN

Yaş 42

Görüşme Tarihi : 29.09.2019

Görüşme Yeri : Perşembe/Ordu

KK-5 Serkan CEYLAN (Bağlama Yapımcısı)

Araştırmacı: Bu işe nerede nasıl başladınız?

KK-5: Bu işe 1991’de Perşembe’de başladım. Babam 1971’de İstanbul Gaziosmanpaşa Taşlıtarla’da bu atölyeyi kurdu. Yirmi sene orada devam ettikten sonra atölyeyi 1991’de Perşembe’ye taşıdı. Bende 1997’den beri bu işte faaliyet gösteriyorum, baba mesleğini devraldım.

Araştırmacı: Sadece bu işi mi yapıyorsunuz? Yaptığınız başka işler de var mı?

KK-5: Şu anda sadece bu iş üzerinde yoğunlaşıyorum, başka işe zamanım yok, yerine göre mobilya tamirat işini de yaptığım oluyor ama bu işten başka bir işe zaman ayıramıyorum.

Araştırmacı: Yaptığınız çalgı tipolojileri nelerdir?

KK-5: Bağlama çeşitlerinin hepsini yapıyorum. Yani balta tekne, üç telli kopuz, cura, divan saz, kısa saplı, uzun saplı, zaten bunların geneli bir aile. Bağlama ailesi dışında farklı bir çalgı yapmıyorum. Diğer çalgıların anlayabildiğim kadarıyla tamiratını yapıyorum.

Araştırmacı: Geleneksel anlamda çalgıları nasıl yapıyorsunuz?

KK-5: Ordu’nun geleneksel anlamda bir çalgısı yok, Karadeniz’in geleneğine ait çalgılar vardır. Bağlama potansiyeline gelince Karadeniz bu konuda çok iyi. Bağlamanın belirli bir ölçüleri ve standartları var bu zaten geleneksel bir durum, onların dışına çıkmıyorum.

Araştırmacı: Kendinize has yaptığınız çalgı tipleri var mı?

KK-5: Benim yaptığım bağlamalar mutlaka kendini belli eder ama üzerine bir figür yapayım anlaşılın dediğim bir bağlama yok, işçiliğim belli olur.

Araştırmacı: Bir çalgının yapımı ne kadar zaman alıyor?

KK-5: Bir bağlamanın iyi bir bağlama olabilmesi için bunun ham malzemelerinin çok iyi kurumuş olması lazım. Dikili bir ağacın biz ne malzeme vereceğini, biz biçmeden anlayamayız. Yani bir kolun, tekne kısmının, sap kısmının üç senelik malzemeden olması lazım ve bu bağlamaya başladıktan sonra bir buçuk iki sene bağlama kendi kendine dinlenecek. Perdelerini bağlayıp telini de taktıktan sonra iki ay da öyle bekleyecek, demlenecek. İyi bir bağlama olabilmesi için iki sene ömür vereceksin.

Araştırmacı: Müzikal anlamda becerileriniz var mı? Yaptığımız çalgıları bu anlamda kontrol edebiliyor musunuz?

KK-5: Ben on bir yaşımdan beri bağlama çalarım, bağlamanın içinde doğdum büyüdüm. Bağlamanın dilinden anlamazsan, ölçülerini bilmezsen bu bağlamayı zaten üretemezsin, tanıtamazsın, çalacaksın ki bunu ikram edesin, sunabilesin. Bir yerde sahne falan almıyorum ama kendi işimde müşterilerime tanıtacak kadar çalışıyorum, tanıtıyorum. Bu anlamda test edebiliyorum. Dilinden anlamazsan bu çalgıyı yapma şansın yok.

Araştırmacı: Ordu müzik kültürüne ait çalgılar yapıyor musunuz?

KK-5: Ordu kültürüne ait diğer çalgıların sadece tamirlerini yapıyorum, mesela kemençe. Kemençe de yaparım ama benim aletlerim malzemelerim ona göre değil. Kültüre ait sadece bağlama ailesi yapıyorum.

Araştırmacı: Bu yaptığımız çalgıları kimlere satıyorsunuz?

KK-5: Genelde okullar ile diyalogdayım. Halk eğitimler ile musiki cemiyetlerine de veriyorum. Benim müşterilerim genelde zincirlemedir, yani çocuk yaşta benden bağlama almış büyümüş üniversite bitirmiş kurs açmış öğrencilerine yine gelip benden bağlama alıyor. Ben ilk bağlamamı sizden aldım diyen çok insan gördüm. Bu atölye elli yıla merdiven dayadı ve çok şükür burası bize yetiyor.

Araştırmacı: Yanınızda çırak yetiştiriyor musunuz?

KK-5: Yanımda şu anda çırak yetiştirmiyorum yani yetiştiremiyoruz. Bu işe gönülden meyil vermek lazım bir de Allah vergisi olacak insanda, bu işe sevgisi olacak. Ben çekirdekten yetişmeyim bunun okulunu okumadım. Mecbur kendi ailemizden yetiştireceğiz. Şu an çocuklarım okuyor ama ileride bu işi yapabilirler. Dışardan buraya birini alayım dersen senin de ona ömür vermen lazım, kolay kolay

yetişmez yani. İllaki bir yerde elinde malzeme tutmuş, takım tutmuş insan olacak. Burada dokuz tŸrlŸ sanat var. Sen de onu yetiştireyim derken geri gidersin bu sefer.

Araştırmacı: Yaptığımız rŸportaj tez çalışmasında kullanılacaktır, buna izniniz var mı?

KK-5: Her tŸrlŸ iznimiz var, yardımcı olabiliyorsak ne mutlu yani. İstediğin yerde kullanabilirsin, benim için bir mahsuru yok. Faydalı bir yerlerde olması bizim için daha iyi yani iyi bir yerlerde kendimizi sunabiliyorsak bizim için ne mutlu.

GŸrsel 36: KK 5 AtŸlye.

İsim Soy İsim : Fatih ÇAYLAK

Yaş 32

Görüşme Tarihi : 15.02.2020

Görüşme Yeri : Ünye / Ordu

K.K-6: Fatih ÇAYLAK (Bağlama Yapımcısı)

Araştırmacı: Bu işe nerede ve nasıl başladınız?

KK-6: Bu işe Ünye’de tamamen bir merak ve hevesle 2018’in sonu gibi başladım. Müzikkevi işletiyorum, bağlama sattığım için ufak tefek tamirlerini de yapıyordum. Bağlamada üst eşik diye tabir edilen yeri değiştiremiyordum, bunun için küçük bir mengene ve masaya ihtiyaç vardı, bunları temin ettim. Sonra neden biz de bağlama yapmayalım diye derken mesleğe ufaktan da olsa bir giriş yaptım, serüven böyle başladı.

Araştırmacı: Sadece bu işi mi yapıyorsunuz? Yaptığınız başka işler de var mı?

KK-6: Sadece bu işi yapmıyorum, yani sadece bağlama yapımından para kazanmıyorum. Kurs yerimiz de var, öğretmenlerimiz öğrencilerimiz de var. Keman, bağlama, gitar, piyano dersleri de veriyoruz, bunlar için ayrı hocalarımız da var. Ayriyeten de dışardan aldığımız diğer enstrümanları da satıyorum.

Araştırmacı: Yaptığınız çalgı tipolojileri nelerdir?

KK-6: Sadece bağlama ve bağlama ailesini yapıyorum, özellikle de kısa sap bağlama yapıyorum.

Araştırmacı: Geleneksel anlamda çalgıları nasıl yapıyorsunuz?

KK-6: Geleneksel anlamda eski ustalardan kullandığım tek şey kurtağzıdır. Eski ustalar bir de buna polyester atmazlar, eskiden gomalak cila kullanılırdı, daha meşakkatli daha uzun bir serüvendir, ama sese etkisi daha azdır gomalak cilanın, ama korunaklılığı ve dayanıklılığı daha az olur. Benim sadece geleneksel yapıdan aldığım kurtağzı birleşim. Diğer taraftan yine bağlamayı standart ölçülerinde, altın oran üzerinden yapmaya çalışıyorum.

Araştırmacı: Kendinize has yaptığınız çalgı tipleri var mı?

KK-6: Amblem olarak bu kravatı ben yapıyorum ama benim yaptığım algıları daha çok tonundan anlarlar, tonları birbirine yakındır. Her ustanın bir tonu vardır, bazısı bastır, bazısı tizdir, bazısı orta Őekerlidir. Benim bağlamalarım genelde benim tonumu yansıtır.

Araştırmacı: Bir çalgının yapımı ne kadar zaman alıyor?

KK-6: Bir bağlamayı ortalama kırk günde bitiriyorum. İlk önce tekne olarak gelir, teknesini temizlerim, zımparasını yaparım, sonra kurtağzını aarım sapını birleştiririm ve boncuk tutkalın tamamen sertleşmesi için bunu yaklaşık dört-beş gün bekletirim. Sonra kapağını takıp yine ortalama beş gün bekletirim. Daha sonra klavye kullanılacaksa klavye, kapak kenarına çıta geirilecekse onlar yapılır, en son sapını yuvarlarım sonra da ince zımparaları ve süslemeleri gelir. Sadece bir bağlama açısından değil, kırk günde birçok bağlamayı dinlendire dinlendire yaparım.

Araştırmacı: Müzikal anlamda becerileriniz var mı? Yaptığınız algıları bu anlamda test edebiliyor musunuz?

KK-6: Kendim kısa sap bağlama çalıyorum. Yaptığım bağlamaları beğenip beğenmeme açısından kendim test edebiliyorum. Kendimi bu anlamda icracı sayabilirim.

Araştırmacı: Peki bir çalgıyı yapmaya başladığınız zaman, sonunda vereceği ses tonunu, kalitesini, ortaya ne çıkacağını tahmin edebiliyor musunuz?

KK-6: Tahmin değil de his burada etkili olur. Kapakla tekneyi aldığımda elime, sapını taktığımda, kapağı takarken bu aşağı yukarı Şu sesi verir diyebiliyorum nkn sesi veren enstrümanda kapaktır. Kapak yapısı üç aşağı beş yukarı çıkacak tonu verir.

Araştırmacı: Yaptığınız algıları kimlere satıyorsunuz?

KK-6: Yaptığım bağlamaları daha çok belli bir düzeyde bağlama çalan insanlar alır. Bu işe yeni başlayan insanlar değil de bu işte ilerlemiş olan insanlar alır. Piyasada ğrenci bağlaması diye tabir edilen bağlamalardan yapmıyorum. Sipariş zerine veya boştaysam da yapıp tezgahıma asıyorum.

Araştırmacı: Yanınızda ırak yetiştiryor musunuz?

KK-6: ırağım yok ama şöyle bir avantajım var, ahşap içine gönöl veren insanlar buraya çok gelir. 112’de çalışan bir Hasan abim var, haftanın üç günü gelir ıraklık yapar bana, sever çünkü bu işi. Yine veterinerlik faköltesinden mezun bir arkadaşım var, doktora yapıyor şu an, o gelir sürekli, sorar “ Yok mu zımpara atılacak, rende yapılacak yer?” falan diye. Bu işin çok bir geleceği yok, aslında insan oldukça bağlama olacak ama lise mezunu bir ocuk buraya geldiğinde senden asgari ücret para ister. şu an biz onu karşılayamıyoruz, bu işlerde ücret ikinci planda olmak zorunda, bazen biz bile kazanamıyoruz çünkü. Özel sektör bu ihtiyacı daha iyi karşılayabildiği için insanlar bu işe yönelmiyor. Aslında bu ölke ekonomisiyle alakalı, bugün bir berber bile yanına çırak bulamıyor. Ben bu işi yapmaya başladığımda son üç-dört ayda para kazanmaya başladım, ilk zamanlar para kazanamadım, hep gider vardı. Çok pahalı bir uğraş, zevk ya da hobi bu.

Araştırmacı: Yaptığımız röportaj tez çalışmasında kullanılacaktır, buna izniniz var mı?

KK-6: Veriyorum izin, sıkıntı yok.

Görsel 37: KK 6 Atölye.

İsim Soy İsim : Celil GÜLER

Yaş 43

Görüne Tarihi: 22.02.2020

Görüşme Yeri : Ünye / Ordu

KK-7: Celil GÜLER (Kemençe Yapımcısı)

Araştırmacı: Bu işe nerede ve nasıl başladınız?

KK-7: Kemençeye uzak birisi değilim, aynı zamanda Halk oyunları eğitmeniyim yani kulağımızda kemençenin sesi var. Bundan yedi-sekiz yıl önce bir kemençe satın aldım, bizim mobilya atölyemiz var, daha sonra bu atölyede yapabilir miyim le girdik işin içine, deneme yanılma yöntemi ile merak ile ortaya bir tane kemençe çıkardım. Mobilya atölyemiz olduğundan ağacı tanıyorum, teknik konularını internet üzerinden ve incelediğim kemençe modelinden deneyerek başladım.

Araştırmacı: Sadece bu işi mi yapıyorsunuz? Yaptığınız başka işler de var mı?

KK-7: Dedğim gibi mobilya atölyemiz var, hayvanları seviyorum, hayvanları sevdiğim için de kendimi bir çiftlik hayatına hazırlıyorum. Bu işleri de devam ettireceğim.

Araştırmacı: Yaptığınız çalgı tipolojileri nelerdir?

KK-7: Kemençe yapıyorum. Kemençe dışında bir tane kamaça denemem var, onun üzerinde de çalışıyorum. Bir de kemençenin üzerinde, daha bas tonda kemençeler yapıyorum.

Araştırmacı: Geleneksel anlamda çalgıları nasıl yapıyorsunuz?

KK-7: Geleneksel olarak yıllardır gelen bir kemençe var, benimki bundan ziyade kemençenin verebileceği ses verebileceği duygu önemli benim için. Bunun için şu ağaç bu ağaç gibi bir takıntım yok. Standart ölçüleri kullanıyorum ama mesela yan milimler, göbek ölçüleri, göbeğin sertlik durumu, klavye şekli gibi kısımlara kendi denemelerimi yapıyorum. Bas kemençe yapıp üzerinde keman telleri kullanıyorum. Gelenekselin dışında kendimizden de bir şey katarak yapma taraftarıyım. Yıllardır bu böyle gelmiş böyle kalsın istemiyorum, bunun üzerinde çalışılsın, ses kutusunun üzerinde çalışılsın, önünü açmak lazım.

Araştırmacı: Kendinize has yaptığınız çalgı tipleri var mı?

KK-7: Yapmış olduğum kemenelerde model ve görünüm olarak kendimi ifade edebilecek noktalar, izler bırakıyorum. Kemençenin tel giriş yerleri ve kafa kısmında farklı tasarımlar kullanıyorum. İnce kemençenin dışında aynı zamanda da bas kemençe yapıyorum.

Araştırmacı: Bir çalgının yapımı ne kadar zaman alıyor?

KK-7: Bir kemençenin üzerinde durup, bir-iki günde bitiririm durumu olmuyor. Ağaçları yaşamam lazım, hissetmem lazım, bir süre koymuyorum.

Araştırmacı: Müzikal anlamda becerileriniz var mı? Yaptığınız algıları bu anlamda kontrol edebiliyor musunuz?

KK-7: Bahsetmiş olduğum gibi yedi-sekiz yıl öncesinden almış olduğum bir kemençe var, bunun üzerinde profesyonel olmasa da kendimizi mutlu edecek düzeyde alabiliyorum, çalgıyı da kontrol edecek anlayabilecek kadar.

Araştırmacı: Ordu müzik kültürüne ait algılar yapıyor musunuz?

KK-7: Kemençe Ordu'dan ziyade bir yöreye hakim, Karadeniz bölgesine ait, burada Karadeniz bölgesindeyiz burada da esintileri var. Elimizden geldiği kadar biz de yöreye hizmet etmeye çalışıyoruz.

Araştırmacı: Bu yaptığınız algıları kimlere satıyorsunuz?

KK-7: Müzik aletleri satan yerlere bu zamana kadar kemençe vermedim, gidip de "Ben bu enstrümanı yaptım, satar mısınız?" diye bir talebim olmadı. Burayı ziyaret eden, bu işle uğraşan, duyup gelen kişiler var, bakıyor, deniyor, hoşuna giden varsa alıyor. Genellikle satışımız bu yönlü oluyor. Ben bunu çok yapayım götürüp mzikevine satayım diye düşüncem olmadı. Sipariş zerine oluyor genellikle.

Araştırmacı: Yanınızda ıracak yetiştiriyor musunuz?

KK-7: şu an ıracak yetiştiremiyorum. Ben bu işi öğreneceğim, ben de bu işe meraklıyım diyecek kişiler olmadı, olursa da şayet memnuniyetle aklımızın erdiği kadar birikmiş bilgimizi onunla paylaşırız. Bu iş merak işi, duygu işi, keyif işi içinde bunlar olmadan olmaz.

Araştirmacı: Yaptığımız röportaj tez çalışmasında kullanılacaktır, buna izniniz var mı?

KK-7: Var, sizin gibi insanlara da ihtiyaç var, çünkü bunu sadece benim bilmem sadece benimle ibaret kalır, sizin gibi akademik olarak bu işi yapan arkadaşlar sayesinde bu uzun yıllar toplumda iz bırakacak. Ayrıca bu iş için beni tercih ettiğiniz için teşekkür ederim.

Görsel 38: KK 7 Atölye.

İsim Soy İsim : Alper YAVUZ

Yaş 27

Görüşme Tarihi: 24.02.2020

Görüşme Yeri : Altınordu / Ordu

KK-8: Alper YAVUZ (Asma Davul Yapımcısı)

Araştırmacı: Bu işe nerede ve nasıl başladınız?

KK-8: Çocukluk yaşlarımda, beş-altı yaşlarımda teneke çalarak başladım, köyde yağ tenekesi. Sonra küçük davulum olması gerekiyordu, köyde fındıkta, bağda, bahçede çalışarak aldığım küçük yevmiyelerle kendime küçük bir davul aldım. O küçük davulu 30 Haziran 2006'ya kadar da çaldım. Sonra büyük bir davula ihtiyacım oldu onu da aldım, derken bunu ben yaparım diye düşündüm. Çarşamba' da Pala Ahmet adında davul yapan usta var, bu yörelerin davulunu o yapıyordu, onun yanına gittik. Gittiğimizde paramız eksikti, yetmiyordu, gidiş-geliş ulaşım parasıyla yiyecek parası olarak kullanınca davul almaya paramız kalmadı, yetmedi para, yolda yedik paranın yarısını. Adam da bize davulu vermedi. Vermeyince de ben bu hırsıyla Ordu'ya geldim, geldiğimizde bir kontura plak aldım, bisikletimle eve getirdim, sonra bunları ebatlarında kestirdim. İlk bunun içine çember yaptırdım kendime, çemberin üzerine çakararak ve ısıtarak çevirmeye çalıştım, tabi kırdım. Üç-dört tabak kırdım. İlk yapmaya çalıştığım yer de evin altındaki depo. Sonra deneme yaparken hep kırdım, derken çözmeye başladım bunu. Sonra kenar tesviyelerine başladım, kenarlar ne kadar ince olursa o kadar iyi öter. Derken biz Ordu'da yerelde asma davul icracılarına davul yaptım. O zamanlar benim marka olarak kullandığım simgede içine "A" harfi bırakıyordum. Sonra kontrplak baktık bu işi kabul ettirmiyor kendine, deriler cam deriye dönmeye başladı, cam deriye dönünce kontrplağın kendi öz ham maddesi hafif kalmaya başladı ağaç kasnak olmak zorundaydı ve sert bir ağaç olmak zorundaydı. Ceviz bunun için çok idealdi, ama iki tarafı deri kullanmış olsaydık çam kasnağı, ladin ağaçları daha idealdi. Ceviz ağacı çevirecek bir tezgahım olmadığı için soba borularını çeviren çevirmeli demirli alet var onunla yaptım. Mesleğe böyle başladım, Lise yıllarından günümüze kadar bu mesleği yapıyorum. Şu an birçok kişiye yaptığımız özel davullar var, TRT'de kullanılan, Trabzon radyosunda, Ankara'da, İstanbul'da kullanılan yöre davulları

var ama uzun zamandır biraz akademiye taşıyınca işi geri durdum. Kendime yaptığım davullarım var şu an on iki-on üç tane hazırda duruyor.

Araştırmacı: Peki genelde hangi ağaçları kullanıyorsunuz?

KK-8: Yöre yöre değişir, Ordu'da şu anda bir tarafı cam deri (imitasyon) diğer tarafı deri kullanıyorsan ceviz çok ideal bence. Diğer sert ağaçlar da olabilir, ama maliyeti en düşük ağaç ceviz.

Araştırmacı: Bu mesleği kendiniz mi öğrendiniz? Yoksa bir öğretene oldu mu?

KK-8: Hayır, kendi başıma öğrendim, hiç öğretene olmadı. Atölyeci arkadaşlarımızdan abilerimizden simetri nasıl düşürülür derken kalıp aldım onlardan, kalıp yaptılar bana, o kalıbın içine oturtuyordum, sonra kenarlarını çakmaya başlıyordum.

Araştırmacı: Sadece bu işi mi yapıyorsunuz? Yaptığınız başka işler de var mı?

KK-8: Tabii ki müzikle ilgileniyoruz sonuç olarak, bu işin hem alay boyutundan geldik, hem akademi tarafında ileriye taşımaya çalışıyorum, inşallah daha da iyileştireceğiz. Ama çalgı yapım işi tabii ki aşk, buna ilk kazanç yönüyle bakmıyorsun, eller artık gerçekten nasır tutmuşsa artık bir şeyler vardır.

Araştırmacı: Yaptığınız çalgı tipolojileri nelerdir?

KK-8 Türkiye'de davul çok farklı özellik gösteriyor, bunların en başını çeken Biga davulu, yaklaşık 50 omuz 42 deri ve iki tarafı da cam deriden ve ip sarmaları 3'er cm aralıklarla yapılıyor ve bu davulu iki taraftan omuza asıyorsun. Bir de Trabzon davulu iki tarafı deri, küçük kasnaklı 30'a 25 kasnaklı, kola bağlanıyor, yumurta tokmaklı, küçük çubukla çalım gösteriyor. Tüm yörelerde davullar farklı farklı olduğu için benim de buna geliştirdiğim bir davul yöntemi vardı, o da şöyle kasnağın üstüne vida sistemi yaptım vidaların içinden ip geçirdim ama bu akorttu, her deri kendini çekiyordu, derileri çektiğin zaman iki tarafta geriliyor, bu bağımsız çalışıyordu.

Araştırmacı: Bu kullandığınız tekniğin icraya yansması nedir?

KK-8: 2,5 oktav olur davulun düm-tek tarafı. 1,5 oktav olanlar da var yöresine göre. Dümü çektiğin zaman tek de geliyor, teki çektiğin zaman düm de geliyor bu sefer. Hani geriliyor, gerilmemesi lazım, dümün davuli gelmesi lazım tek de çım gelmesi

lazım, bunun için birbirinden bağımsız çekme yöntemleri geliştirdim. Yani ayarlamasını kendin yapıyorsun. Tabi artık vidalama sistemi falan geliştirdiler. Davulun geleneksel yapısını bozdu mu? Bozdu tabi.

Araştırmacı: Geleneksel anlamda çalgıları nasıl yapıyorsunuz?

KK-8: Benim yaptığım en fazla davul çeşidi Ordu yöresi davulu, bunun sesi gerçekten diğer yörelere göre daha çok, yanında bağlama çalamazsın, yanında klarnet bile zor çalarsın, çok baskın, neden? Bizim bu yöre Canik sıra dağlarının dikey oluşmasından dolayı denize karşı, bir köyde yaptığın sesi karşı köye duyuramıyorsun, öbür tarafa atlamıyor yani sonuç olarak. Bu haberleşme aracı olarak kullanılmış birçok zaman öncesinde. Bu davullar bizim masa başı kültürleri, çeşme başı kültürleri çok olduğu için Ordu'da davulun sesi çok olacak. Karşılama oyunlarımızın da etkisi var, yere çöktüğü zaman o güm seslerinin çok gelmesi gerekiyor, onun için biz bunu nasıl geliştirebiliriz dediğimizde, bizim kasnaklarımız dar, ebatlarımız daha büyük, tokmaklarımız şimşir ağacından yapılıyor, tam bir gelenek kokuyor. Çırpımız bile hala ağaçtan çırpı çünkü elli yaşlarındaki jenerasyon şu an davul çalıyor, kırk yaşında çalıyor, çünkü onlar ağaçla alıştılar ve devam ediyorlar. O da kesinlikle ve kesinlikle icracının el yatkınlığından dolayı.

Araştırmacı: Bir çalgının yapımı ne kadar zaman alıyor?

KK-8: Ortalama beş gün asma davulun yapımı. Ama davul, bir-iki sene sonra davulun derisi daha oturmuş oluyor.

Araştırmacı: Ordu müzik kültürüne ait çalgıları yapıyor musunuz?

KK-8: Asma davulu yapıyorum, Ordu'da davul-klarnet deyince, ön planda gerçekten.

Araştırmacı: Yaptığınız çalgıları kimlere satıyorsunuz?

KK-8: Ordu'daki asma davul çalan icracılara satıyoruz. Farklı model yapıyorsak onu da TRT sazlarına ve Samsun civar illerdeki arkadaşlarımıza satıyoruz.

Araştırmacı: Yanınızda çırak yetiştiriyor musunuz?

KK-8: Yanımızda çırak yetiştirdik, çırak ustadan küçük olur ben çırağımdan küçüktüm, Soner abimiz vardı burada, o şimdi yetiştirdi yapıyor, sadece yöre davulu yapıyor, Ordu yöre davulu yapıyor, iyi de bir yöre davulu çıkartıyor. Şu an

yanımızda çırak yok, birini çırak ağır-san zaten çırak senden fazla para istiyor.
Herkes masa başı iş istiyor, iş derdi de yok.

**Araştırmacı: Yaptığımız röportaj tez çalışmasında kullanılacaktır, buna
izniniz var mı?**

KK-8: Var.

Görsel 39: KK 8 Atölye.

İsim Soy İsim : Çağberk ÖZATA

Yaş 29

Görüşme Tarihi: 08.02.2020

Görüşme Yeri : Altınordu / Ordu

K.K-9: Çağberk ÖZATA (Bağlama ve Ud Yapımcısı)

Araştırmacı: Bu işe nerede ve nasıl başladınız?

KK-9: Ordu'da başladım. Kendi köyümde dut ağacım vardı, ağacın kesilmesiyle beraber, müzik okuduğum için biraz da içimde heves vardı, onla başlamış oldum. Asıl amacım kendime enstrüman yapmaktı. İlk yaptıktan sonra, ilk yaptığım enstrümanları sattığım için. Sonra devam edip bu işi yapabileceğime karar verdim.

Araştırmacı: Peki başka bir ustadan mı öğrendiniz?

KK-9: Yok kendi kendime, enstrümanı tanıdığım için çoğu sazı okul hayatımız boyunca kullandığımız için el becerim de vardı. İnternette ustaların videolarını izleyerek teknikleri öğrendim o şekilde devam ettim.

Araştırmacı: Sadece bu işi mi yapıyorsunuz? Yaptığınız başka işler de var mı?

KK-9: Sadece bu işi yapmıyorum, hayvancılık yapıyorum yani müzik okuduğum için müzik öğretmeniyim.

Araştırmacı: Yaptığınız çalgı tipolojileri nelerdir?

KK-9: Perdesiz enstrümanlardan udu bir de bağlama yapmaya çalışıyorum, ikisi yapım olarak benim hoşuma gittiği için. Diğer enstrümanlar da denenebilir ama sonuçta bir enstrümanda bu işi ilerletmek lazım, hani her şeyi yapmak, farklı farklı ağaçlar, farklı farklı enstrümanın yapıları değişik, her türlü enstrümanı yapma imkanımız yok. Her yapımcıda olduğu gibi en az bir bilemedin iki basit enstrümanlar yapılabilir yani.

Araştırmacı: Şu an için ud, bağlama ve bağlama ailesi yani yaptıklarınız.

KK-9: Yani üç tel, kısa sap, çöğür, divan tüm bağlamalar yapılıyor yani hepsi aynı sadece sap boyları ölçüleri değişiyor.

Araştırmacı: Geleneksel anlamda algıları nasıl yapıyorsunuz?

KK-9: Yani ud enstrümanı epey tarihi bir enstrüman, geçmişten günümüze kadar Türk Müziğinde, Arap Müziğinde yer almış bir enstrüman, onun klasik bir saz olduğu için yapımı da ustaların belirlemiş olduğu ölçülerle. Zaten üniversitede birçok tez yapılmış onun üzerine, bitirme tezleri. Ölçüleri, hepsi yazıyor. Bunu görsel olarak da yapabilirsiniz ama ölçülendirme bir nevi sazın potansiyelini dışa çıkartmak için, kapak ölçüsü, tekne derinliği bunların hepsi standart. Standardın dışına çıkmamaya çalışıyoruz. Standardın dışına çıkıp daha uzun tekne daha geniş tekne daha dar tekne formları yapılıyor, yaptım da. Akustik olarak birebir aynı performansı vermediği için standart ölçülerde yapıyoruz.

Araştırmacı: Kendinize has yaptığımız çalgı tipleri var mı?

KK-9: Var, kesik kasalar yaptık mesela. Normal bir teknenin derinliği udda 18 cm'dir, genişliği 36.5 cm'dir, uzunluk da 48.5 cm'dir. Ben 9 cm derinliğinde kesik kasa bir ud denemesi yaptım, sesi ön plana attı. İnce yaptım kapağı, bildiğin perdesiz gitar formunda ses çıktı ama volüm olarak normal tekne derinliğinde ses vermiyor. Lavta var, Arap udları var biraz daha tekneleri uzun daha derin, daha o formlarda denemedim tabii ki, ben sadece normal klasik ölçülerde ud yapıyorum. Bağlamalar zaten standart, bu işin içinde bir bilim var sonuçta. Teknenin boyunu büyük yapıp sapını uzun taktığımız zaman enstrüman alacak diye bir şey yok. Ölçüsü, derinliği, kapağın kalınlığı, teknenin derinliğine göre değişiyor, yani büyük teknelerde kalın kapak, küçük teknelerde ince kapak kullanıp sesi daha da netleştirebilir, onun için ölçüler standart olduğundan dolayı değişik şeyler deneniyor. Cevizden kapak yapmak, köknardan kapak yapmak, genelde ladin ağacı kullanılır ama denemek anlamında birçok şey yapılabilir. Ben birazcık yeni şeyler yapmayı seven birisiyim, denemeyi istiyorum ama bozuyor yani sonuç itibariyle, görsel olarak da insanlara hitap etmeyebilir.

Araştırmacı: Çalgı yapımında en iyi şu ağaçtan olur dediğiniz bir ağaç var mı?

KK-9: Tarihten bugüne kadar söylenen, en iyi bağlama duttan yapılır diye insanların kafasında oluşmuş bir şey var. Erik ağacı da sert, ceviz ağacı da sert. İşçilik olarak insanlar ellerinde en çok ne varsa onu işleyerek yapmışlar. Ben zamanında fındık dalından bağlama gördüm. Yine Ordulu biri lise zamanlarımızda yaşlı bir dayı gelmişti okula, o örme tekne yapmıştı. Yani ben şu an bu kadar işin

içindeyken deneyeceğim yani, findıktan bol bir şey yok çevrede. Denenebilir ama zaman kaybı yani. Niye zaman kaybı? Ha! Çok güzel yaparsın işçiliği çok güzel olur, aralarını çok güzel kapatırsın ses verir. Arasını çok güzel cilalarsın dolgu yaparsın, görüntü olarak örme çok güzel olur ama yani performans vermez onun için bağlamada da yine geleneksel teknikle normal standart ölçülerde yapmak en mantıklısı.

Araştırmacı: Çalgının üzerine bıraktığınız bir simgeniz var mı?

KK-9: Evet var. Genelde, ben avcı olduğum için kuş desenli bir simgem var. Genelde teknenin arkasına ya da ses deliklerine, udda kafese aynı simgemi yapıyorum, bu işi yaptığım sürece gerçek anlamda yirmi sene sonra da benim udum oradan tanınabilir yani.

Araştırmacı: Bir çalgının yapımı ne kadar sürüyor?

KK-9: Ben tamamen ilkel şartlarda el işçiliği ile hiçbir makine kullanmadan yirmi sekiz günde bir udu tamamladım. Tabii ki gün boyu sabahtan akşama kadar çalışmadım, kuruma süresi, yapıştırma süresi, günlük bekleme, tekneyi komple ağaç halinden işleme yirmi sekiz gün sürdü. Tabii ki bu çevredeki ustalardan duyduğum iki ay, iki buçuk ay, dört ay civarında zaman verenler var. Bir udun yapımı rahat bir şekilde çalışmak istiyorsan iki ay olmalı ama ben bir ayda yapıyorum. Bağlamada yaprağı yedi gün civarında yapılıyor, makine yardımıyla oyma tekne, tekne oymak bir gün sürüyor ama hızlı bir şekilde çalışılırsa, ağaç ham halde işlenip oyma yapıp tekne yaparsanız yine bir hafta on gün civarında bir bağlama çıkar yani. Çok böyle hızlı yapıp da işçilik vasat olabilir yani, hani seri hızlı üretime gerek yok. Bir ayda da yapılır bağlama, bekleme süresi, internette çok pahalıya satan bağlama ustaları yedi sene beklemiş ağaç, yaparken yok beş sene bekletiyoruz yok bir sene çalgıyı yapım aşamasında bekledi diye satış için öyle cümleler kullanılıyor da, bir enstrüman on günde yapılır bir senede de sapı tam anlamıyla oturur yani, bir sene sonra enstrüman tam yerleşmiş olur.

Araştırmacı: Ordu müzik kültürüne ait çalgılar yapıyor musunuz?

KK-9: Bağlama bizim müzik kültürümüze uygun bir enstrüman, Ordu'da Sanat Müziği de bu ara yaygınlaştı ama bağlama diyebilirim. Yöresel, Karadeniz'in kemençe falan da denemek istiyorum ama çalmadığım için, içimde yapma gibi bir

arzu var ama ona bakarak kanun da yapmak isterim ama yani bilmediğim için enstrümanı şu an için yapmıyorum.

Araştırmacı: Peki bu yaptığımız çalgıları kimlere satıyorsunuz?

KK-9: Benim amacım seri üretim yapıp öğrencilere saz yapmak değil, bu işi özel üretim olarak sipariş geldiği sürece kaliteli enstrüman çıkartmak, değerli ağaçlardan değerli malzemeler üretmek istiyorum. Yoksa seri üretim yapma gibi bir amacım yok yani. Çünkü piyasada çok afaki rakamlara satılıyor bağlama, 150-200 liraya bağlama satılırken ben on gün üzerinde çalışıp bir hafta çalışıp 200 liraya bağlama satmanın hiçbir anlamı yok yani.

Araştırmacı: Yanınızda çırak yetiştiriyor musunuz?

KK-9: Yanımda çırak yetiştirmiyorum. Ben zaten bu işi iki-üç senedir yapıyorum. Çırak imkanı olmayan bir şey, kardeşim var kardeşimin hiç hevesi yok, çevredeki kimsenin hiç hevesi yok yani gelip de böyle birisi aaa bak ben de yapayım bu işi öğrenim diyen kimse yok. Yani zor meslek kolay değil. Ahşapta, mobilyacıda çalışan birisi bile bir enstrümanı kolay kolay yapamaz yani. Sabır istiyor, öz veri istiyor birazcık ufkun açık olacak yani enstrümanın üzerinde o an bir şeylere karar verip yapabileceksin, sabit fikirde yıllardır aynı işleri yapan ustalar var kademe ilerletmek önemli. Bana göre zor bir meslek yani ama çırak işi, çırak yok.

Araştırmacı: Siz ister miydiniz bir ustanın yanında çırak olarak yetişip başlamayı?

KK-9: Gerçek anlamda keşke çocukluğumdan beri bu işi yapsaydım dedim. Eski ustalar, eskiden olmadığı için usta yani o adamlar gerçekten tutturanlar on kişiden ikisi yapmış, yıllarca da müzik piyasasına hakim olmuş, büyük sanatçılara da enstrüman yapmışlar. Şu an günümüzde binlerce usta var binlercesi de iyi iş yapıyor. Şu an internet üzerinde, ortamında bir sürü usta izleyebiliyorsun müthiş işler yapıyorlar, ben de içlerinde olmak üzere, bunun sonu yok yani. Zaten otuzlu yaşlardayız ama onu okuyabilirdim bu işte diploma olurdu, çıktığım zaman tüm hocalarım beni arardı derdi ki, Çağberk şuradan biri saz istiyor, buradan ud istiyorlar. Belki keman yapacaktım, belki çello yapacaktım bilemiyorum ama şu an tanınıyor musun dersen, çevremdeki insanlar yaptığımı gördükçe internette paylaşımlarımdan satın almak istiyorlar öyle satıyorum, yoksa yoğun bir talep yok. Zaten bu iş çok para kazandıracak bir iş değil, zamanında o eski ustalar dediğimiz

insanlar bu işten parayı kazanmışlar ki hala yetmiş bin liraya ud satan ustalar var. Araplara satıyorlar yani dünyanın her bir yerine adam ud gönderiyor. Atölyesi var yanında on kişi çalışıyor, yani onların yanına yanaşma şansımız yok ama aynı sesi, aynı kapağı, aynı tekneyi kullanırız ama onlar isimlerini markalarını satarlar.

Araştırmacı: Yaptığımız röportaj tez çalışmasında kullanılacaktır, buna izniniz var mı?

KK-9: Evet, var.

Görsel 40: KK 9 Atölye.

İsim Soy İsim : Şahin AR

Yaş 19

Görüşme Tarihi: 01.02.2020

Görüşme Yeri : Altınordu / Ordu

KK-10: Şahin AR (Bağlama ve Kabak Kemane Yapımcısı)

Araştırmacı: Bu işe nerede ve nasıl başladınız?

KK-10: Bu işe on üç yaşında bağlama kursuna başladığım Akın Müzikevi, Tokat/Turhal'da bulunan, kursa giderek görerek, orda yapıyorlardı görerek, bakarak, merak ederek. Ondan sonra ufak tefek yardımlarda bulunarak, zımpara nasıl yapılır, tel nasıl takılır, eşik nasıl konulur, perdeler nasıl ayarlanır diyerek çıraklığımı yaptık. Merakla başladı. Zaten bir şeyin kölesi olmadan ustası olamıyorsun. Ondan sonra bir an için içinde bulduk kendimizi.

Araştırmacı: Peki size orada yapan kişiler öğretmeye çalıştı mı? Ya da siz görerek mi öğrendiniz sadece?

KK-10: İlk önce bakarak, fikirler oturtarak çünkü onları da meşgul etmememiz lazım sorular sorarak. Bakarak falan bir şeyler oturduktan sonra onlar da gösterdiler işte, bu böyle olmuyor da böyle oluyor diyerek, düzelte düzelte bizi gittiler. Ondan sonra tabi deneme yanılma yöntemiyle bir şeyler oldu.

Araştırmacı: Sadece bu işi mi yapıyorsunuz? Yoksa yaptığınız başka işler de var mı?

KK-10: Bağlama dersleri veriyoruz, kabak kemane yapımımız da var, öğrenciyim.

Araştırmacı: Yaptığınız çalgı tipolojileri nelerdir?

KK-10: Kesik kasa bağlama, yaren saz, kabak kemane ve bağlama ailesi, kişiye özel, isteğe özel perdesiz bağlamaları yapıyorum.

Araştırmacı: Geleneksel anlamda çalgıları nasıl yapıyorsunuz?

KK-10: Bağlamanın ölçü ve standartlarına bağlı kalarak devam ediyoruz. Çünkü yeni bir teknik falan geliştiremedik ama ağaç türlerini biraz daha şey yaptık, şimdi plastik ağaçlar falan çıktı, karbon tekneler çıktı, ağaç olarak farklı farklı göğüsler,

farklı farklı tekneler, abanozdan, pelesenkten, gül ağacından yaptılar, onları deniyoruz, oyma olarak maun oyma çıkardılar, yapıyoruz ama bütün olarak geleneksel hep.

Araştırmacı: Sizin ağaç tercihiniz en çok hangisinden yana oluyor?

KK-10: Kişiyeye göre çalma özelliklerine göre. Kişi biraz daha volümlü seviyorsa oyma bir dut güzel gider. Daha tiz daha net ses seviyorsa ardıç güzel olur. Daha çok sahnelerde kullanıyorsa maun ağacı ideal oluyor.

Araştırmacı: Kendinize has yaptığınız çalgı tipleri var mı ?

KK-10: Yaren saz var, perdesiz bağlama var, kesik kasa bağlama var, ölçülerini kendim belirlediğim türler.

Araştırmacı: Standart ölçülerden yola çıkarak mı belirlediniz ölçülerini?

KK-10: Standart ölçüleri yok, bir standardına koyamamışlar daha bunu, biraz daha göz ustası olmak lazım bu işte.

Araştırmacı: Bir çalgının yapımı ne kadar zaman alıyor?

KK-10: Kullandığımız ağaçlar malzemeler kuruyorsa iki ay falan sürer. Kullandığımız ağaçlar kuru değilse onları kurutmamız lazım. Bir ağacın kuruması, özünün bırakması üç sene. Bunu biz daha hızlandırılmış hale getiriyoruz, alıyoruz, fırınıyoruz. Malzemeler hazır olursa iki ayda çıkar. Daha hızlı da olabilir ama biz biraz daha garanti olsun diye güzel olsun diye biraz daha yavaş yapıyoruz.

Araştırmacı: Müzikal anlamda becerileriniz var mı? Yaptığımız çalgıları bu anlamda kontrol edebiliyor musunuz?

KK-10: Evet bağlama çalıyorum, perde ayarlarını olsun, tel yüksekliğini olsun, en önemli şey burada o, çalmak. Çalmayan bir insan bence yapmasın da. Çünkü en iyi yapan en iyi çalanlardır bunu, hatasını onlar anlıyor.

Araştırmacı: Ordu müzik kültürüne ait çalgıları yapıyor musunuz?

KK-10: Bağlama ve türevleri.

Araştırmacı: Yaptığınız algıları kimlere satıyorsunuz?

KK-10: Bu işle ilgilenen icracılar, mzık öğretmenleri, okulunu okuyan kişilere, niversite olsun, güzel sanatlar liseleri olsun oralardaki öğrenciler istiyor. Sahne yapan insanlar değişik Şeyler istiyor, sipariş üzerine yapıp satıyoruz.

Araştırmacı: Yanınızda ıracak yetiştiriyor musunuz?

KK-10: Yanımda ıracak yetiştirmeyi çok isterim fakat böyle bir Şey kalmadı artık. Şimdiki nesil biraz daha para odaklı düşünüyor. Ben bu işe ilk başladığımda bir iki sene falan bir kuruş para almadım. Çünkü ilk zamanlar yapamıyorsun devamlı bozuyorsun, hep zarar yani. O yüzden Şimdiki nesil biraz daha para odaklı düşünüyor, yani bir işten yüz lira iki yüz lira günlük para istiyor. Bu iş öyle değil, bu sanat.

Araştırmacı: Yaptığımız röportaj tez çalışmasında kullanılacaktır, buna izniniz var mı?

KK-10: Var.

Görsel 41: KK 10 Atölye.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı-Soyadı	Hasan Sezai ÇAĞLAR
Doğum Yeri-Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı TSM Temel Bilimler
Yüksek Lisans	
Bildiği Yabancı Diller (varsa)	
Bilimsel Faaliyetleri (varsa)	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Şahinbey Halk Eğitim Merkezi Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Çocuk Sanat Merkezi Ezogelin Halk Eğitim Merkezi Ordu Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları (ORMEK / Fatsa) Fatsa Halk Eğitim Merkezi Gölköy Halk Eğitim Merkezi
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	